

Genealogie heren van Heusden

door

N.L. van Dinther

© 2013

Inleiding:

Het opkomen in de geschiedenis van het geslacht Van Heusden (en van Altena) is al een aantal malen onderwerp van studie geweest.¹ Onderstaand zal een samenvatting gegeven worden uit deze studies aangevuld met mogelijk nieuwe inzichten. Aandacht wordt gegeven aan de in de contemporaine bronnen vermelde getuigen en hun mogelijke samenhang dat plaats in een geschiedkundig kader.

De huidige landen van Heusden en Altena lagen van oorsprong in de Karolingische gouw Teisterbant. Het ambt van graaf werd vervuld door Waldger en Radbod, leden van de familie der Friese Gerulfingen. Toen de oudste tak uitstierf (ca. 936) kwam de grafelijke titel niet aan de Friese graaf Dirk, maar aan de bisschop van Utrecht, die op zijn beurt het gebied in leen uitgaf. In het zogenaamde "Memoriale Adelboldi" <1021 jan.2>, een wel is ware onechte lijst maar naar algemeen aanvaard wordt een toestand tegen het einde van de twaalfde eeuw weergevend, treffen we o.m. de volgende beleningen aan. De graaf van Kleef houdt Woudrichem met akkers, velden en gerecht. De heer van Cuyk houdt in leen veel land, tienden en gerecht op diverse plaatsen in het bisdom Utrecht. De graaf van Gelre houdt de Tieler-en Bommelerwaard met vele horigen, hoeven, huizen, velden, wateren en gerecht. Het land van Heusden was samen met het land van Altena in leen gegeven aan de graven van Kleef en van Gelre. Het Kleefse deel is mogelijk te herkennen in Woudrichem met toebehoren. Daartoe zou ook het ten noorden van de Oude Maas gelegen deel van Heusden (de benedendorpen) met het land van Altena, gerekend mogen worden, het deel ten zuiden van de Oude Maas was leenroerig aan de graaf van Gelre.²

In de lijst van de goederen en horigen van de Sint Maartenskerk te Utrecht (777-866) komt Woudrichem al voor, "In Uualricheshem V pars ville"(vijf hoeven)³, samen met de Woudrichemmerwaard het latere land van Altena vormend.

Het voorgaande sluit niet uit dat in de genoemde gebieden anderen personen eigendommen (allodia) bezaten en eventueel nog op grond van oude rechten de titel "comes", graaf, droegen.

In het jaar 1094 schenkt Koenraad (van Zwaben), bisschop van Utrecht (1079-1099) de kerk van Schoorl met vier afhankelijke kapellen, bevrijd van lasten aan het kapittel van Sint-Jan te Utrecht. Onder de

¹ W.A. van Spaen: Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland III, Utrecht 1804, blz. 204.

Drs. J.A. Coldewey: Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (plm. 1245-1296) in: De Nederlandsche Leeuw, LXXXIVe jaargang, nr. 31, november 1967, kolom 261-378.

Drs. P. Avonds en drs. H.M. Brokken: Heusden tussen Brabant en Holland (1317-1357), analyse van een grensconflict. in: Varia Historica Brabantia IV, uitgegeven door de historische sectie van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en wetenschappen in Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch 1975, blz. 1-95.

J. Hendriks: Heusden van Teisterbant tot Holland in: Brabants Heem jaargang 37, 1985 blz. 14-23.

Het stichtingskroniekje van de Abdij van Berne, ingeleid, uitgegeven en vertaald door H. van Rij, in: Egmond en Berne, twee verhalende historische bronnen uit de middeleeuwen. Nederlands Historisch Genootschap, 's-Gravenhage, verkrijgbaar bij E.J. Brill, Leiden 1987, blz. 87-143.

Chr. Thijssen: De Heren van Heusden in: met gansen trou, uitgave van de Vereniging Heemkundekring Onsenoort voor de Oostelijke Langstraat en 't Bovenland van Heusden, 38^e jaargang, september 1988, nummer 9, blz. 137.

Dr. J.C. Klesser: De oudst bekende van Heusden in: De Nederlandsche Leeuw 1995 nr. 7-9, kolom 334-335.

Hans Vogels: Het graafschap, het geslacht en het kapittel van Rode (deel 1), Heemschild, driemaandelijks uitgave van De Heemkundige Kring De Oude Vrijheid te Sint-Oedenrode, jaargang 39 nummer 4, winter 2005 blz. 7.

Dr. J.C. Kort: De heren van Altena tot 1242 in: De Brabantse Leeuw, jaargang 55, 3, 2006 blz. 138-157.

² Hendriks 1985 blz. 14-15 en 20; Dr. A.C.F. Koch, Oorkondenboek van Holland en Zeeland (OHZ) tot 1299, deel I, eind van de 7^e eeuw tot 1222, Martinus Nijhoff/'s-Gravenhage/1970, nr. 73.

³ Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, uitg. door S. Muller Fz. en A.C. Bouman, dl. 1 nr. 49, blz. 43.

wereldlijke getuigen (laici/leken) worden achtereenvolgens genoemd: Willem advocatus (voogd), Gerard graaf (comes) van Mogontia, Wicher (comes) graaf, Gijsbert en zijn broer Albero.⁴

Bisschop Koenraad van Zwaben was een trouw aanhanger van Koning Hendrik IV tijdens de Investituurstrijd. Door hem te benoemen als bisschop van Utrecht probeerde de koning het koninklijk gezag ten opzichte van paus Gregorius VII te versterken. Hij vergezelde de koning tijdens diens expeditie in Italië in 1083 en was aanwezig bij diens kroning tot keizer in 1084. Ook de opvoeding van de zoon van Hendrik IV, de latere Hendrik V werd hem toevertrouwd. Kort na de inwijding van de door hem gestichte vijfde kapittelkerk, de Mariakerk, werd hij in 1099 vermoord.⁵

De tweede genoemde getuige is Gerard graaf van Mogontia. In deze Gerard mogen we herkennen Gerard graaf van Rieneck, burggraaf (comes urbanus of castellanus⁶) van Mainz⁷, (1060-1116). Hij was gehuwd met Bertha van Blieskastel, dochter van Godfried graaf van Metz en Judith, en had als erfdochter Adelheid gravin van Rieneck. Adelheid huwde met Arnold I graaf van Loon (1060-1135) die zijn schoonvader uiterlijk in 1115 opvolgde als burggraaf van Mainz.⁸

Arnold I graaf van Loon was een zoon van Emmo van Loon. Deze Emmo had een jongere broer Otto die huwde met Oda de erfdochter van Giselbert graaf van Duras en werd door dit huwelijk tevens voogd van de abdij van St. Truiden.⁹ Hun zoon Giselbert (ca. 1072 - † 1137) was evenals zijn vader voogd van St. Truiden, hij voerde sinds 1111 de titel van graaf van Duras. Deze titel was nieuw, want hij voert hem niet in de documenten, die hem vermelden sinds 1088.¹⁰

Het is verleidelijk in de getuigen Gijsbert en zijn broer Albero (Albert) leden te zien van de familie "Van Loon", graven van Duras, immers Gijsbert voerde vóór 1111 de titel graaf van Duras niet maar is wel een tijdgenoot van Gerard graaf van Rieneck. Een broer Albert is niet verder bekend maar niet ondenkbaar daar Gijsbert via zijn grootmoeder afstamt van Albert I graaf van Namen.

Komen we ten slotte bij de getuige Wicher comes, direct genoemd na Gerard graaf van Rieneck (graaf van Mogontia), waarvan we (nog) niets naders weten.

In 1101 (waarschijnlijk na 29 mei) schenkt Burchard (van Lechsgemünd) bisschop van Utrecht (1100-1112), de kerk en tienden van Thiedradeskerke gelegen nabij de Dubbel, aan het kapittel van Sint Jan te Utrecht. Onder de getuigen de laici/leken treffen we aan: Floris (II) graaf van Holland, Hendrik (I) van Kuyc, Herman van Mereheym, Wicher graaf, Dodo van Voorhout, Kostijn zoon van Johannes en Arnold.¹¹

Bisschop Burchard van Lechsgemünd (ca. 1055-16 mei 1112) was een zoon van Kuno van Lechsgemünd en Mathilde van Achalm. Voordat hij door keizer Hendrik IV tot bisschop van Utrecht benoemd werd, was hij domproost van Straatsburg. Ondanks het feit dat hij een aanhanger was van de keizer tijdens de Investituurstrijd, moest hij in 1101 graaf Floris II van Holland als zijn leenheer erkennen.¹²

⁴ OHZ deel I nr. 90.

⁵ http://nl.wikipedia.org/wiki/Koenraad_van_Zwaben.

⁶ De functie van dit burggraafschap was die van een ambtenaar die militaire en juridische bevoegdheden bezat.

⁷ Het betreft hier het keurvorstendom Mainz (1085-1803). Opvallend is dat het symbool (wapen) wat gevoerd werd een zesspakig wiel is. http://nl.wikipedia.org/wiki/Keur_Mainz.

⁸ www.genealogieonline.nl/west-europese-adel/. Dr. J. Baerten: Het graafschap Loon (11de-14de eeuw). Assen MCMLXIX (1969), van Gorcum & Comp. N.V.-Dr. H.J. Prakke & H.M.G. Prakke, blz. 69/noot 1.

⁹ zie Baerten 1969 blz. 37 e.v.

¹⁰ Baerten 1969 blz. 35.

¹¹ OHZ deel I nr. 103.

¹² http://nl.wikipedia.org/wiki/Burchard_van_Lechgem.

In de getuigenlijst worden personen genoemd waarvan meer bekend is en die tevens een zekere samenhang vertonen. Graaf Floris II van Holland laten we hier verder buiten beschouwing, voorgaand is gemeld dat hij leenheer is van de bisschop van Utrecht.

Hendrik I van Kuyc (voor 1096 – 1108) is voor bezittingen in het bisdom Utrecht leenman van de bisschop. Hij is een zoon van Herman van Malsen die mogelijk gehuwd is met [Ermengarde] van Namen. Zelf is hij gehuwd met Alverade [van Hoschstaden]. Hun dochter Aleyda is gehuwd met Arnold II van Rode (ca. 1091/92 – 1185).¹³

Herman van Mereheym komt naast 1101 ook voor in een betwiste oorkonde van de bisschop van Utrecht uit 1075-1081. Mogelijk had hij bezittingen in die delen van het bisdom gelegen, waar de bisschop zelf later landsheer geweest is, dus b.v. in het Neder- of Oversticht.¹⁴ In een oorkonde van aartsbisschop Frederik I van Keulen uit 1105 zijn de volgende nobiles getuigen: Theodericus com. de Ara ipsius loci advoc., Adelbertus de Saphenberch, Herimannus de Mereheym, Gerardus de Hostatha en Rothulfus.¹⁵

Zijn mogelijke nakomeling Conradus van Mereheym (1143-1147) is gehuwd met Heilwig van Rode dochter van Arnold II van Rode (1106/07 - † na 1125).

Dodo van Voorhout genoemd in 1101 komt ook voor in een oorkonde van Burchard bisschop van Utrecht op 26 juni [1108]. Mogelijk is dezelfde Dodo getuige in 1108 dan genoemd, ridder van graaf Floris II van Holland, vader van Dirk.¹⁶

Betreffende Kostijn zoon van Johannes en Arnold worden we verder niet ingelicht. Aantrekkelijk is het in Arnold een lid van een familie te zien waar de naam Arnold prominent is. (Van Rode?)

Arnold I van Rode had van de abt van Sint Truiden de tienden van Baardwijk (thans gemeente Waalwijk) in leen. Met de abt had hij een geschil omdat hij claimde voor deze tienden leenman te zijn van de bisschop van Utrecht. Uit de opmerkingen van abt Rudolf (abt van 1109-1138) in diens abdijgeschiedenis kunnen we opmaken dat hij het onrecht dat hem was aangedaan aan het hof van de keizer heeft moeten bepleiten.¹⁷

Vervolgens komt aan bod als getuige graaf Wicher, direct genoemde na Herman van Mereheym. Dit is de 2^e maal dat hij genoemd wordt onder de getuigen van bisschoppen van Utrecht. Zijn plaats binnen de laatste groep van getuigen geeft aan dat hij gelijk is in rang en stand. Zijn afkomst en woonplaats zullen wel te vinden zijn in het oude Teisterband waar hij de functie van graaf vervulde en aldaar gezag uitoefende. Uit deze groep van graven ontstonden de prefeodale geslachten die zich in het laatste kwart van de elfde eeuw meestal gingen noemen naar hun stamslot of naar hun voornaamste residenties.¹⁸

Van Wichert vernemen we meer in het stichtingskroniekje van de abdij van Berne.¹⁹

“ In diezelfde dagen woonde te Wijk een graaf, Wichert geheten, die de grafelijke macht uitoefende in geheel Vrote en de Woudrichemmerwaard en een groot deel van de Bommelerwaard”

Aldus het kroniekje. Onder “Wijk” dienen we te verstaan de gemeente Wijk en Aalburg bij Heusden. Over de Vrote, waar ook de burcht van Fulco van Berne lag, is minder met zekerheid te zeggen. Mogelijk is het identiek aan het al even mysterieuze “ Hoette”, dat behoort tot de goederen die Dirk II van Altena op 7 mei

¹³ Dr. J.A. Coldewey. De Heren van Kuyc 1096-1400. Bijdrage tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland, deel L, Stichting Historisch contact, Tilburg-1981, blz. 20-21. Vogels 2005 blz. 6 e.v.

¹⁴ OSU nr. 233. J. Linssen: Een verkenning van de heren van Mereheym in: Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg (PSHAL), deel XC-XCI, 1954-1955, jaarboek van Limburgs Geschied-en Oudheidkundig Genootschap Maastricht, blz. 171 -172, noot 60.

¹⁵ Linssen 1954-1955, blz. 180 met noot 85: R. Knipping, Die Regesten der Erzbischöfe von Köln, II (1100-1205), regist nr. 34.

¹⁶ OHZ deel I nr. 95 resp. nr. 94.

¹⁷ Alus Hans Vogels in: Het graafschap Rode, de priorij van Hoidonk en de van Herlaars, De Drijehornickels oktober 2002 , blz.64

¹⁸ zie o.a. Coldewey 1981 blz. 1-7.

¹⁹ zie van Rij 1987, blz. 101-102 en 120-121.

1230 opdraagt aan graaf Floris IV van Holland. Hoette wordt daar in één adem met de Woudrichemmerwaard genoemd.²⁰

De bovengenoemde bezittingen van graaf Wichert vinden we ook terug in de beleningen van de bisschop van Utrecht aan de graven van Kleef en Gelre. Zij behoorden later onder meer toe aan de heren van Altena. Van Rij oppert dan ook de mogelijkheid dat graaf Wichert behoorde tot de voorouders van de heren van Altena.²¹

In een bekrachtiging van haar privileges en bezittingen door paus Paschalis II werden op 27 maart 1107 als bezit van St. Truiden in het tegenwoordige Noord-Brabant genoemd, de altaria – d.w.z. de pastoorsinkomsten onder beding een bedienaar aan te stellen en te bezoldigen – van Aalburg, Kloosterdonk bij Heusden, Alem, Woensel, Son en Macharen.²²

Met deze bevestiging hangt samen de oorkonde van 26 juni [1108] waar Burchard, bisschop van Utrecht, de kerk van Aalburg restitueert aan de abt van Sint-Truiden en diens voogd, graaf Floris II van Holland, en laat zijn eigen voogd Willem afstand doen van zijn ban.²³

Hier blijkt dat mogelijk graaf Wichert al het patronaat van de kerk van Aalburg aan de abdij van Sint Truiden heeft overgedragen. Het bezit van de abdij van Sint Truiden werd geadministreerd vanuit Aalburg waar het klooster een uithof had. Het geheel stond onder een prepositus, die ook de rechtspraak in het laathof leidde. In Sint Truiden sprak men daarom over de “prepositura de Aalburg” of de “prepositura de Testerbant”. Gerard Flamens, de stamvader van de Gelderse graven was o.a. “patriae comes in de streek om Aalburg.”²⁴

Het kroniekje vermeldt vervolgens dat er onenigheid ontstaan is tussen Fulco van Berne en graaf Wichert. Het leidt tot schermutselingen en graaf Wichert wordt, zo wordt verteld, door Fulco van Berne met een spies gedood. De zoons en bondgenoten van graaf Wichert besloten bij de koning een aanklacht in te dienen en uiteindelijk werd door tussenkomst van goede lieden genoegdoening verschaft voor de doodslag op hun vader.

De genoemde koning zal geweest moeten zijn Lotharius III van Duitsland (1125-1137), die op 4 juni 1133 tot keizer is gekroond. De gebeurtenissen zullen zich voor die datum hebben afgespeeld. Lotharius heeft echter nooit een hofdag te Nijmegen gehouden.²⁵

Fulco van Berne was wel aanwezig op een hofdag van de keizer te Aken op Driekoningen (6 januari) 1134, alwaar de problemen rond proost Frederik besproken werden voor keizer Lotharius en Frederik werd afgezet.²⁶

Omstreeks februari 1108 en 2 maart 1121, schenkt Adelger van Herpt in aanwezigheid van graaf Floris II en Gerard graaf (van Mainz?) een vrouw aan de Sint-Truiden abdij. De getuigen zijn: Conradus van Mereheym, Cono van Zelem, Wigger van Heusden, Fulco van Berne, Gozelin van de Peel en Gerard van Veen.²⁷

²⁰ van Rij 1987, blz. 97. Dr. J.G. Kruisheer: Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299, II, 1222-1256 (OHZ deel II) Van Gorcum, Assen/Maastricht 1986.

²¹ van Rij 1987 blz. 102.

²² Drs. T. Klaversma. De geslachten van Altena en Horne tot ca. 1300 in PSHAL tome CXIV 1978 blz.8/ noot 5.

²³ Klein cartularium betreffende de kerk van Aalburg en omgeving..15^e eeuw. fol.1. In: RA Hasselt, Het archief van de Benediktijnerabdij van St. Truiden deel I inventaris, door M. van Eycken, Brussel 1985. OHZ deel I nr. 95.

²⁴ D.P. Blok, Teisterbant, mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, afd. letterkunde Nieuwe reeks-deel 26- no. 12 N.V. Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij Amsterdam-1963, blz 461.

²⁵ van Rij 1987, blz. 121 en 103.

²⁶ van Rij 1987, blz. 100. Voor de hofdag zie o.a. Monumenta Germaniae Historica (MGH). die Urkunden der Deutschen Könige und Kaiser, achter Band, Die Urkunden Lothars III und der Kaiserin Richenza, Berlin 1927, nr. 57 waar sprake is van een hofdag op 6 januari 1134 te Aken. Annales Rodenses, door P.C. Boeren en G.W.A. Panhuysen, Assen 1968, blz. 76-77.

²⁷ OHZ deel I nr. 103.

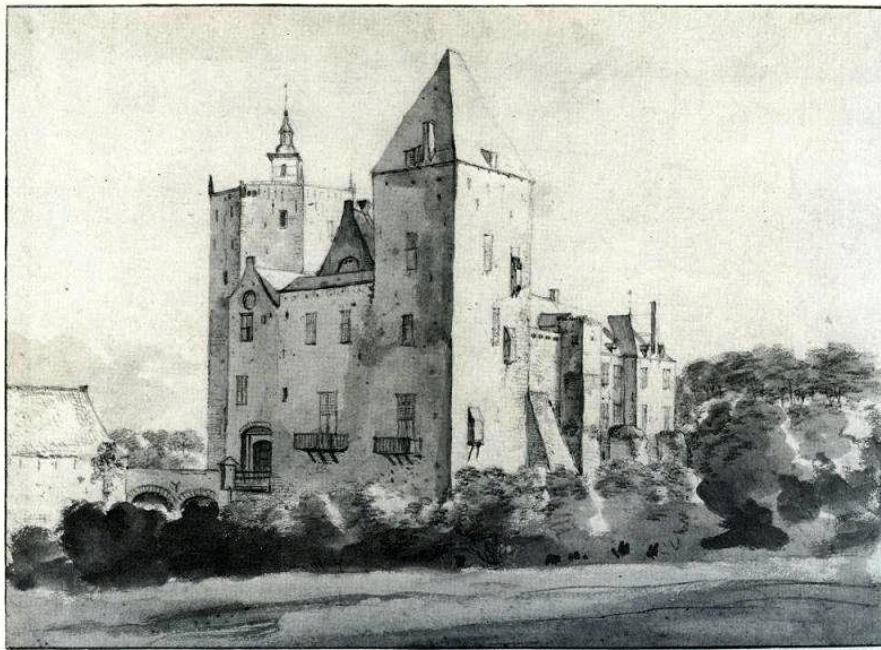
Als graaf Gerard inderdaad Gerard van Rieneck, burggraaf van Mainz, is geweest (zie hierboven) dan zou de uiterste datum van uitvaardiging van de oorkonde vóór 1116 hebben plaats gevonden.

De eerst genoemde getuige zal wel een nakomeling zijn van de hierboven vermelde Herman van Mereheym. Cono van Zelem is vermoedelijk afkomstig uit de plaats met die naam gelegen in het graafschap Loon.

In deze oorkonde zien we een gelijktijdig optreden van Wigger van Heusden en Fulco van Berne. De hiervoor door Fulco gedode graaf Wicher had zonen en mogelijk is de hier genoemde Wigger van Heusden één van die zonen. Het kan dus betekenen dat uit graaf Wicher zowel de heren van Heusden als de heren van Altena afstammen. Vastraad van Uytwijk wordt vermeld in 1108 en in de periode 1128-1138 bij de schenking aan de kerk van Postel, zij het dat hij in 1108 alleen met de naam Vastraad voorkomt hij is dan getuige voor Burchard bisschop van Utrecht.²⁸ Zijn naam zegt dat hij "Uit" Wijk kwam hetgeen mooi aansluit met de mededeling dat graaf Wicher uit Wijk kwam. Zijn Vastraad van Uytwijk en Wigger van Heusden nakomelingen van graaf Wicher, we weten het bij gebrek aan contemporaine bronnen niet, maar geheel onwaarschijnlijk is het echter niet. Overigens komen de namen Vastraad en Wigger niet meer in de genoemde geslachten voor.

Na de problemen met graaf Wichert worden in het kroniekje de problemen met Herman van Heusden beschreven. Hij wordt vermeld als heer (domini) Herman castellani (burggraaf). Zijn naam komt 8 maal voor in het kroniekje 3x als Herman van Heusden, 1x als Heer Herman, 3 maal als Herman en 1x als heer Herman castellanus.

Verondersteld kan worden dat hij een mogelijke zoon is van Wigger van Heusden hiervoor vermeld.

Kasteel van Heusden volgens Roghman

Herman van Heusden bezat een burcht die lag aan de andere kant van de rivier tegenover de burcht van Fulco van Berne. Verondersteld wordt dat met de rivier de Oude Maas en met Heusden dus Oudheusden

²⁸ Kort 2006 blz.152, OHZ deel I nr. 96.

bedoeld wordt. Ten opzichte van de Nieuwe Maas liggen Berne en Heusden aan dezelfde kant van de rivier.²⁹ Herman van Heusden wordt in het kroniekje genoemd “ de castellanus (burggraaf) van de burcht van Heusden” en doet vandaar uit drie maal een aanval op Berne, later wordt de verzoening tussen Herman en Fulco beschreven.³⁰ Ook hier is met Heusden Oudheusden bedoeld, in latere tijd werd de burcht verplaatst van Oudheusden naar Heusden. Het oudste deel van de burcht van Heusden zou nog van vóór 1200 kunnen dateren.³¹

In 1202 werd graaf Dirk VII van Holland door de Brabantse hertog gevangen genomen in de plaats die dorp en kasteel van Heusden heet. (in loco qui villa et castro Husden dicitur).³²

Detail uit: W. en J. Blaeu, Toonneel des Aertrijcx (Amsterdam 1648, deell 2^e stuk, 46.

Herman van Heusden zou mogelijk gehuwd kunnen zijn met een dochter van Arnold I van Rode. Het later voorkomen van de naam Arnold bij zijn mogelijke zoon en die van Gijsbert bij een kleinzoon kan hiermede verband houden.

Volgens een ander ontwikkelde theorie zou Herman een zoon kunnen zijn van Arnold I van Rode uit diens huwelijk met [Heilwig] van Cuijk.³³

Volgens van Spaan (echter zonder vindplaats) heeft Herman van Heusden omtrent 1144 (1146-1148) onder keizer Koenraad III van Hohenstauffen en Lodewijk VII van Frankrijk een kruistocht (de 2^e 1145-1149) naar het Heilige Land bijgewoond en zou aldaar gesneuveld zijn.³⁴

²⁹ van Rij 1987 blz. 113.

³⁰ van Rij 1987 blz. 102

³¹ J.G.N. Renaud “Het middeleeuwse kasteel in Heusden” in: Brabants Jaarboek (1949) blz. 45-55.

³² Annalen van Egmond uitgegeven en vertaald door Marijke Gumbert-Hepp en J.P. Gumbert. Hilversum Verloren, 2007, blz.

300-301. van Rij 1987 blz. 114.

³³ Vogels 2005 blz. 7.

Genealogie heren van Heusden

Van Rij voert aan dat de vermelding van de kruistocht met Keizer Koenraad mogelijk een vergissing is met Herman van Cuyk (circa 1100-1168). Van Spaen noemt echter omtrent 1144 als datum van sneuvelen terwijl Herman van Kuyc nog leeft in 1168. Van Slichtenhorst noemt een Willem van Heusden, die "met Keyser Konraed, H. Lodewijk van Vrankrijk en andere Grootten was in 't Joodse Land geweest. Klesser verwerpt de stelling van Van Rij over Herman van Heusden.³⁵

2^e kruistocht (1145-1149)
v.l.n.r. Koenraad III, Lodewijk VII, Boudewijn III

Het Necrologium Bernense is in 1574 gereed gekomen en de daarin voorkomende namen volgen elkaar chronologisch op waaraan zeer oude dodenlijsten mede ten grondslag lagen met gegevens uit de twaalfde en dertiende eeuw.³⁶

In het necrologium wordt op 3 december en 17 december als eerste vermeld: Commemoratio: Hermanni. Gezien de oude vermeldingen in dit necrologium zou hier Herman van Heusden bedoeld kunnen zijn. Op 12 april wordt Folkond van Berne, overleden in 1149 en de stichter van de abdij van Berne, herdacht.³⁷

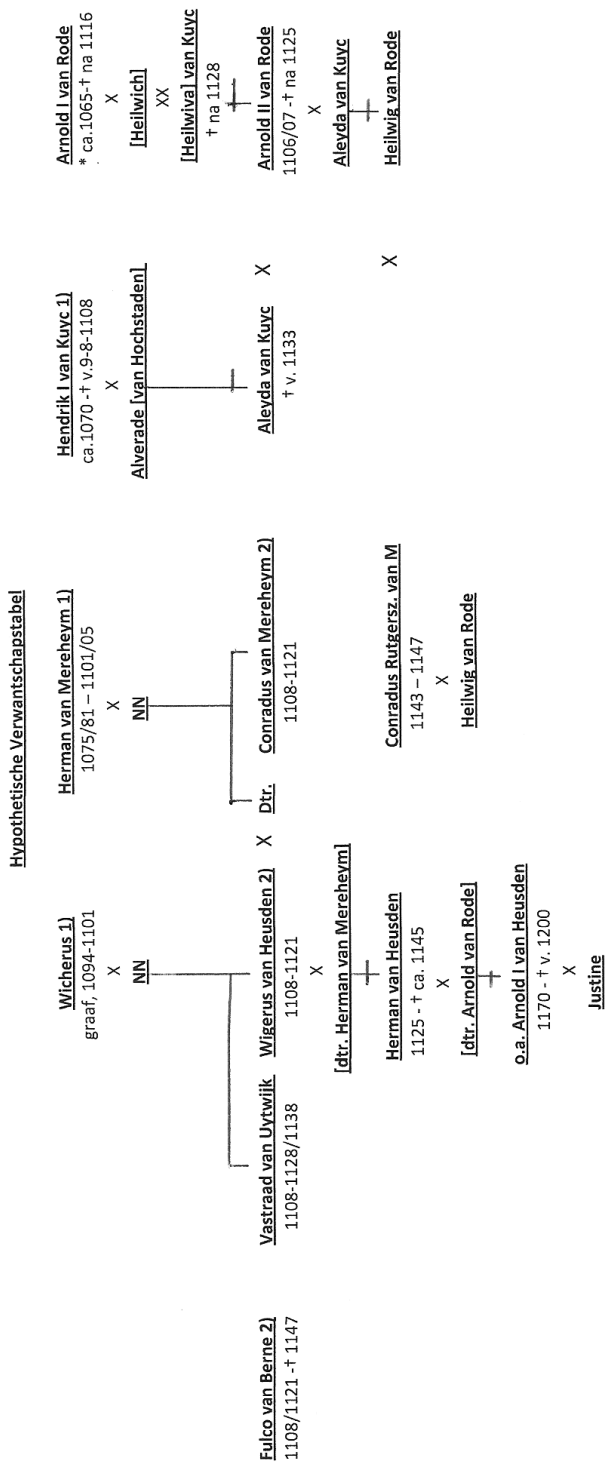
In de genealogie van de heren van Heusden blijkt uit vermeldingen in 1212 dat Arnold I van Heusden, de waarschijnlijke zoon van Herman van Heusden, broers heeft met als zonen Gijsbert en Wouter en tevens zusters met een aantal kinderen. De namen van de broers en zusters kennen we niet maar wellicht geven de namen Gijsbert en Wouter in de vernoemingsregels ooit nog uitkomst. - zie verder bij Jan I van Heusden.

³⁴ W.A. van Spaen, 1804, blz. 204. Klesser 1995 kolom 334-335. Over de 2^e kruistocht zie http://wikipedia.org/wiki/Tweede_Kruistocht.

³⁵ van Rij 1987 blz. 102. Van Slichtenhorst, XIV Boeken, V, 61.

³⁶ Het necrologium Bernense van Arnold van Vessem uit 1574, aangevuld met de namen van de abdijleden tot 1986, bewerkt door G van der Velden O.Praem, uitgave Abdij van Berne, 1986, blz. 6.

³⁷ van der Velden, 1986, blz. 93,96 en 37-38 De oudste vermeldingen betreffen in het algemeen diverse abten zoals b.v. Walterus van St. Maurice (1155) 1^e abt van St. Martin in Laon (blz. 77-78), maar ook Amelrik van Heeswijk op 9 juli (blz. 57), Floris III, graaf van Holland, 1190, op 1 augustus (blz. 62).

1) getuigen in 1101
2) getuigen in 1108/1121

Genealogie heren van Heusden

Generatie I

I Herman van Heusden.

Zie over hem de inleiding.

Van hem en een nog onbekende vrouw (zie de inleiding) zijn meerdere kinderen bekend:

1 **Arnold I van Heusden**, zie II-A.

2 **Zoon(s)**, zie II-B.

3 **Dochter(s)**, zie II-C.

Kasteel van Heusden

Generatie II

II-A **Arnold I van Heusden**, zoon van **Herman van Heusden (I)**.

In een oorkonde te dateren 1173-1179 wordt een opsomming gegeven van de schenkingen gedaan aan het klooster Postel.³⁸

De schenkingen zouden plaats gevonden hebben in de periode circa 1138, circa 1179. Als getuigen bij de schenking van Dirck van Herlaer worden o.a. genoemd Hendrick van Breda, Dirck van Altena, Gerard van Boxtel en zijn broer Willem, Arnold van Heusden en Herbert van Heeze.³⁹

Hendrik II van Breda en Schoten komt voor in de periode 1160/61 tot 1187.⁴⁰

Dirck van Altena komt voor in 1143 tot 1173.⁴¹

De gebroeders Gerard en Willem van Boxtel (van Randerode) treden op in 1166 zij zijn getuigen in een erfdeling tussen Elisabeth van Randerode en haar zuster Hillegonda, gravin van Meer.⁴²

Herbert van Heeze (Millen) komt voor tussen ca. 1146-1173.⁴³

Hij wordt ca. 1200 postuum vermeld - zie bij zijn zoon Jan I van Heusden.⁴⁴

Hij was gehuwd met **Justine**.

Zij wordt ca. 1200 postuum vermeld. - zie bij haar zoon Jan I van Heusden.

Het Necrologium Bernense is in 1574 gereed gekomen en de daarin voorkomende namen volgen elkaar chronologisch op waaraan zeer oude dodenlijsten mede ten grondslag lagen met gegevens uit de twaalfde en dertiende eeuw.⁴⁵

Op 7 juli (Nonis Julii) treffen we aan: Commemoratio met als tweede vermelding: Justine de Huesden.⁴⁶ Mogelijk is zij identiek met de hier genoemde Justine.

"Justine als gidsnaam. In sommige streken en families zijn bepaalde voornamen zodanig populair dat ze generatie op generatie terugkomen en kenmerkend zijn voor die familie in die regio. Bij het nieuw opduiken van een dergelijke voornaam in een andere familie kan deze dus een hulpmiddel vormen bij het traceren van de herkomst van de persoon", aldus Hans Vogels.⁴⁷ Hij geeft weer in zijn tabel 1, dat de echtgenote Justine van Lodewijk van Diepenbeek een dochter zou kunnen zijn Jan I van Heusden zoon van Arnold I van Heusden en Justine en dat twee van de kleindochters van Lodewijk van

³⁸ Oorkondenboek van Noord-Brabant (OBNB) tot 1312 deel I, De Meierij van 's-Hertogenbosch eerste stuk (690-1294), bewerkt door dr. H.P.H. Camps, 's-Gravenhage Martinus Nijhoff 1979, nr. 69.

³⁹ Litt.: Arnoud-Jan A. Bijsterveld; Gift exchange, landed property, and eternity, the foundation and endowment of the Premonstratensian priory of Postel (1128/1138-1179 in: F. Theuws en N. Roymans editors, Land and Ancestors cultural dynamics in the Urnfield period and the Middle Ages in the Southern Netherlands, Amsterdam University Press 1999, blz. 309-348. Arnoud-Jan A. Bijsterveld, Do ut des, Gift Giving, Memoria and Conflict Management in the Medieval Low Countries, Hilversum Verloren 2007, blz. 83-123.

⁴⁰ Dr. P.C. Boeren, de heren van Breda en Schoten, ca. 1100-1281, A.W. Sijthof/Leiden 1965 blz. 226.

⁴¹ Kort 2006 blz. 138.

⁴² Jean Coenen, Baanderheren Heren Boeren en Burgers, een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde, Aeneas uitgeverij van vakinformatie b.v. Boxtel 2004, blz. 24.

⁴³ OBNB I.1 nr. 46. Hans Vogels, Mierlo zijn oudste Heren en hun familie (c. 1100-1335) een genealogische en historische reconstructie, Heemkunde Kring Myerle, Mierlo 1999, blz. 92, noot

⁴⁴ voor literatuur zie noot 1.

⁴⁵ zie noot 36.

⁴⁶ van der Velden 1986 blz. 57.

⁴⁷ Hans Vogels. De oudste Heren Van Heeze, Leende en Zesgehuchten, Sterksel, Mierlo en Geldrop (1100-1300). Een genealogische reconstructie (1) in: Heemkronyk, driemaandelijks uitgave van Heemkundige Kring "De Heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten, jrg. 37 (1998) nr. 1 blz. 9-11.

Diepenbeek met naam Justine resp. gehuwd zijn met Hugo van Heenvliet en Willem van Boxtel.⁴⁸

Van hen zijn drie kinderen bekend:

1 **Jan I van Heusden**, zie III.

2 **Robert van Heusden** ook genaamd van Drongelen.

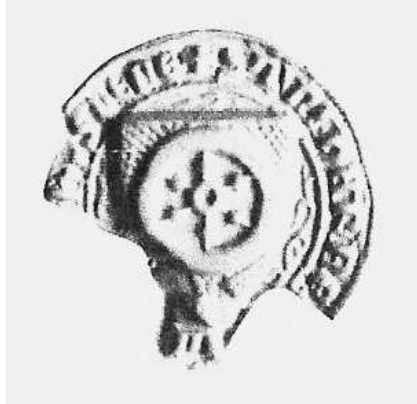
Hij wordt in 1212 vermeld - zie bij Jan I van Heusden zijn broer.

Hij treedt op 18 mei 1217 als getuige voor zijn broer Jan van Heusden op - zie bij Jan van Heusden.

Hij is de vermoedelijke stamvader van het geslacht van Drongelen.⁴⁹

Op 23 april 1271 is vermeld Robert broer van Arnoud van Drongelen die samen met Dirk en Robert van Heusden en nog vier andere heren in een verzoeningsoorkonde optreden als bloedverwanten van de Van Heusdens. Zie bij Jan II van Heusden.

Op 11 december 1290 verklaart Willem heer van Strijen graaf Floris V trouw te zullen dienen op die wijze waarop heer Wolfert van Borsele en Jan heer van Arkel hem dienen op verbeurte van 1000 pond, als medezegelaar Herbaren van der Unghele (=van Drongelen). Zijn zegel is afgebeeld in CSN nr. 826 met als wapen een wiel van zes spaken, randschrift: +S`DNI.HERBE----- -H-SDENE.⁵⁰

zegel Herbaren van Drongelen 11-12-1290

Op 17 augustus 1281 werd genoemd heer Herbaren van Drongelen, ridder, ook genoemd heer Herbaren van Crayesteyn, broeder tot Drongelen.⁵¹ Heer Herbaren van Drongelen, die landcommandeur van de Duitse Orde te Utrecht was, stierf in 1325 en liet als jongste zoon na Aernt van Crayensteyn, wiens dochter Sophie 13 mei 1329 trouwde met Dirc van Teylingen Simonsz, ook genoemd Dirc van Oversliedrecht.⁵²

In 1303 schenkt Herbaren van Drongelen, ridder, aan de Duitse Orde te Utrecht een erf in Over-Sliedrecht.⁵³

⁴⁸ Vogels 1998 blz. 11.

⁴⁹ Coldewey, 1967, kolom 366, met verwijzing naar noot 14.

⁵⁰ Dr. J.G. Kruisheer, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299 (OHZ), deel IV, 1278 tot 1291, van Gorcum, Assen, 1997, nr. 2545. Corpus Sigillorum Neerlandicorum, De Nederlandsche zegels tot 1300. 's-Gravenhage Martinus Nijhoff 1937-1940. (CSN).

⁵¹ Dr. P.G.F. Vermast, De Heeren van Goye deel III in: De Nederlandsche Leeuw, juli 1950, kolom 220.

⁵² zie noot 51. Hij wordt niet als landcommandeur in 1303 genoemd, mogelijk is hij verward met Johan van Drongelen. vD.

⁵³ Inventaris van het archief van de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht, 1220-1811, door Philippus Johannes Cornelius Georg van Hinsbergen, 1955/1982, nr. 1346.

Johan van Drongelen, commandeur van de Duitse Orde van Schelluinen en Middelburg zegelt op 11 juni 1469. Op 1 juni 1481 zegelt hij als landcommandeur van de Balije van de Duitse Orde te Utrecht.⁵⁴

zegel Johan van Drongelen 11 juni 1469

zegel Johan van Drongelen 1 juni 1481

3 Arnold van Heusden.

Hij wordt in 1212 vermeld - zie bij Jan I van Heusden zijn broer.

5 december 1210-1216:

Gravin Aleid, weduwe van graaf Diederik VII, schenkt drie morgen land te Heimond en een akker aldaar aan de kerk van Mariënweerd, onder de getuigen Arnold van Heusden.⁵⁵

II-B Zoon(s), zoon van Herman van Heusden (I).

Van hen en onbekende vrouwen zijn twee kinderen bekend:

1 Wouter.

2 Gijselbert.

⁵⁴ Liber Sigillorum. De zegels in het archief van de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht, deel I nr. 490, deel II blz. 466.

⁵⁵ OHZ deel I nr. 369.

II-C **Dochter(s)**, dochter van **Herman van Heusden (I)**.

Van hen en onbekende mannen zijn zes kinderen bekend:

1 **Thomas**.

2 **Willem**.

3 **Dirck**.

4 **Emond**.

5 **Wouter Spierinck**.

De eerst bekende Wolterus Spyrinck wordt vermeld in 1190. Hij treedt in dat jaar op als een der getuigen van de vrijen voor Graaf Otto II van Gelre en Zutphen waarbij deze aan Zutphen de stadsvrijheid, de schepenbank en andere voorrechten schenkt.⁵⁶ Vóór 12 juli 1200 bevestigt Dirk II, bisschop van Utrecht, het klooster Bethlehem (bij Doetinchem) in het bezit van zijn lokale immuniteit en neemt het klooster met al zijn personen en bezittingen in bescherming. Onder de getuigen wordt als eerste onder leken genoemd: Woltero Spirinc.⁵⁷

In 1203, vóór 5 november schenken graaf Diederik VII en gravin Aleid aan de kerk van Mariënweerd de smaltiend te Heimond. De getuigen zijn Otto graaf van Bentheim, Hugo van Voorne, Symon van Haarlem, WALTERUS SPIRINC, Johannes van Heusden, Arnold van Rijswijk.⁵⁸ In twee oorkonden van vóór 23 juni 1204 is Wouter Spierinck (Wolterum Spirinc, Woltero Spirinc) getuige.

De eerste luidt: Graaf Lodewijk II van Loon verklaart dat hij door Diederik II, bisschop van Utrecht voor de duur van zijn leven is beleend met hetgeen zijn schoonvader, graaf Diederik VII van Holland, van de Utrechtse kerk in leen had gehouden, en omschrijft het verdrag dat bij gelegenheid van deze belening tussen de bisschop en hem is gesloten.⁵⁹

De tweede luidt: Hugo II bisschop van Luik, hertog Hendrik III van Limburg, markgraaf Filips I van Namen, graaf Otto I van Gelre, graaf Adolf III van Berg, en Willem, oom van de graaf van Vlaanderen oorkonden dat door hun tussenkomst graaf Lodewijk II van Loon door de bisschop van Utrecht voor de duur van zijn leven is beleend met hetgeen graaf Diederik VII van Holland van de Utrechtse kerk in leen had gehouden, en omschrijven het verdrag dat bij gelegenheid van deze nieuwe belening tussen de bisschop van Utrecht en graaf Lodewijk is gesloten.⁶⁰

In het verdrag van 1212 tussen Dirk van Altena en Jan van Heusden worden als getuigen genoemd van Dirk van Altena: zijn broer Wouter en zijn oom Henrick en zijn neefs Floris van Gor en Volpert van Lede. De getuigen voor Jan van Heusden zijn: zijn broers Arnold en Robbert, zijn neefs (patruelles) Wouter en Gijselbert zoons van zijn ooms en zijn neefs (amitini) zoons van de zusters van zijn vader: Thomas, Willem, Dirk, Emond, Wouter Spierinc en Peter van Aalburg. Opgemerkt kan worden dat Wouter Spierinc zowel in 1202 als in 1212 samen optreedt met Jan van Heusden,

⁵⁶ P. Bondam, Charterboek des Hertogdoms Gelre en Graafschap Zutphen, blz. 249-250.

⁵⁷ E.J. Harenberg: oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326, vierde aflevering klooster Bethlehem bij Doetinchem (eerste gedeelte), 1991. nr. 1200.07.12 (na 1200.00.00).

⁵⁸ OHZ deel I, nr. 262.

⁵⁹ OHZ deel I nr. 267.

⁶⁰ OHZ deel I nr. 268.

terwijl in 1212 ook als familielid een Emond genoemd wordt. Of hier sprake is van kinderen van meerdere zusters of er ook broers van elkaar bij zijn blijkt niet uit dit stuk.⁶¹ In het jaar 1227 wordt een Wouter Spierinck genoemd onder de edelen bij Otto van der Lippe.⁶² De volgende Wouter Spierinck treffen we aan in augustus 1257. Op 29 en 31 augustus 1257 draagt "nobilis Walterus, miles de Aalburg, dictus Spirinch" en zijn vrouw Ysalda hun huis in Aalburg en al hun andere tegenwoordige en toekomstige onroerende goederen op aan de abdij en de kerk van St. Truiden; alleen zouden de broers van Ysalda een tiend in de parochie van Waspik en Capelle voor 50 Hollandse ponden kunnen terug kopen. Jan heer van Heusden voegde aan deze schenking nog 5 bunder land toe, met toestemming van Johannis, primogeniti nostri filii, welke Wouter van hem in leen had. Getuigen waren Jan van Heusden junior voornoemd, Gerardus dictus Lupus, meier, Dirk van Genderen en Gijsbert van Doveren, schepenen van Aalburg, Boudewijn en Arnold broeders, Gerard en Arnold van Wich en Peter en Herman van Stertte, broers.⁶³ In de jaren 1249 tot 1272 wordt van hen beiden herhaaldelijk melding gemaakt in de Rekening van abt Willem van Rijckel. In die rekening staan ook de uitkeringen vermeld die Wouter en Ysalda genieten van de abdij. Bij een van deze uitbetalingen staat aangetekend dat Wouter in de advent van het jaar 1268 is overleden (= 30 november 1268). In het jaar 1259 (= 12 maart 1258) is er sprake van een zuster van Wouter, Gertrudis genaamd, alsmede in het jaar 1261 wordt melding gemaakt van Emond, zoon van Heer Wouter Spierinck. In 1262 wordt van Ysalda gezegd dat de abdij St. Truyen van haar heeft de tiende van Veen (Vena) bij Waspik, waarvan de abdij van haar broer Theodericus jaarlijks 20 schelling hollands geld beurt op de markt van Giessen? (Gissele) en dat deze broer die tiende kan lossen als hij wil met 50 pond hollands geld. In het zelfde jaar 1262 wordt gesproken over de vader van Heer Wouter Spirinc, maar een naam wordt niet genoemd. Er staat "item juxta curiam nostram habemus unam aream magnam super quam mansit dominus Walterus Spirinc et pater suus". (een groot erf naast onze Hof, waarop Heer Wouter Spierinc woont en zijn vader).⁶⁴ Op kerstdag 1261 is de abt een overeenkomst aangegaan met zijn dienaar (famulus) Emond de zoon van Heer Wouter Spierinck, aangaande een hof (curia) of een erf (area) welke Emond heeft aanvaard samen met zijn vrouw Elisabeth dochter van Wouter Casevuth (deze namen zijn in de tekst later ingevuld op de opengelaten plaatsen). Het erf is gelegen naast huis en erf van Dirck Gul bij Genderen. De abt zal Emond voor het erf 7 pond geven en Emond zal dan overdragen voor schepenen van Heusden en in het Hof van de Abt in Aalburg als een zuiver en vrij allodium, dat Emond zal verkrijgen van zijn oom (patruus) Heer Willem Spierinck, van wie Emond dat erf in leen houdt; met zijn toestemming zal dat erf allodium zijn en Emond zal het de Abt als allodium overgeven. Getuigen bij dit contract zijn Gijsbert Wolf, Claus en Jan Kapelaan. Er staat enige malen vermeld dat het klooster een kamp bezit die het verkregen heeft van Emond Spierinck. Daarbij staat ook vermeld dat het klooster een "curtis" (vroonhof) bezit samen met Emond, die daar in de omgeving gelegen is. De tiend van Genderen heeft Emond Spirinc gekocht voor 28 pond leuvens, te betalen half met St. Maarten en half met Lichtmis, (de eerste termijn is reeds betaald). Broeder Gielis heeft vóór augustus 1254 twee gedeelten van de tienden van Aalburg verkocht voor 10 pond aan Emond en Mathijs Spierinc. In 1260 is Emond Spirinc later bijgeschreven als borg voor Emond broer van Dirck de "advocatus".⁶⁵

⁶¹ van den Berg, OHZ deel I nr. 228.

⁶² Dr. Gisbert Brom: oorkondenboek van het Sticht Utrecht, (OSU), deel I(?) nr. 757.

⁶³ Ch. Piot, cartulaire, Abbaye de Saint-Trond, tome I, Bruxelles 1870, nr. 240 blz. 283.

⁶⁴ Henri Pirenne, Le livre de l'abbé Guillaume de Ryckel (1249-1272), Bruxelles 1896 o.a. blz. 59, 133, 160.

⁶⁵ Pirenne 1896, blz. 133-134, 158-159, 164-165, 173. zie ook: "Spierinck" een stam van de oevers van Maas en Merwede 1200-1900, uit archieven en geschriften chronologisch/alfabetisch geordend door Mechelien H.M. Spierings, 's-Hertogenbosch 1970-1980, blz. 10-11, 13-14, 21 en 25-26. en: N.L. van Dinther; van Dinther Brabantse Geslachten middeleeuwen 1100-1500, 2006, blz. 44-45.

Op 6 november 1306 zegelt Philips Spirinc, knape als leenman van de bisschop van Utrecht. Zijn zegel vertoont drie kepers, hij wordt genoemd samen met zijn zoon Jan Spirinc.⁶⁶ In de jaren 1425 t/m 1439 is een Henrick Spierinc schepen van Kuyck zijn zegel van 1429 is bewaard gebleven het vertoon de drie vierbladen 2 : 1 enigszins gekanteld.⁶⁷

zegel Philips Spirinc 6-11-1306

zegel Henrick Spierinc 1429

6 Peter van Aalburg.

⁶⁶ RA Utrecht inventaris H.S. nr. 358 III, fol.3.

⁶⁷ van Dinther 2006 blz. 45; H. Douma inventaris archief van het klooster Sint Agatha, regesten nrs. 170 e.v. t/m 287.

Generatie III

- III **Jan I van Heusden**, zoon van **Arnold I van Heusden (II-A)** en **Justine**, is overleden na 18 mei 1217 In het necrologium Bernense wordt op 15 januari (Decimo octavo Kalendas februarij) vermeld: commemoratio Joannis domini de Huesden.⁶⁸

1200:

Graaf Diederik VII en gravin Aleid schenken aan de abdij van Berne een jaargeld van twee mark uit hun inkomsten te Dordrecht, waarvan de ene mark bestemd is voor de memorie van wijlen graaf Floris III en de andere helft voor de aankoop van hosties en wijn ten behoeve van de dagelijkse mis tot eigen zielenheil. Onder de getuigen Jan van Heusden.⁶⁹

ca. 1200 (uiterlijk 31-12-1217):

Johannes (I), heer van Heusden, oorkondt, dat hij met instemming van zijn zonen heer Arnoldus en Johannes, tot nagedachtenis van hem, zijn vrouw wijlen Aleydis, zijn ouders Arnoldus (I) en Justina en zijn voorgangers aan het klooster van Berna het privilege schenkt, om tolvrij door zijn gebied te varen en te trekken, er te kopen en te verkopen, en vrij te zijn van alle rechtsvordering; en dat hij dit privilege in tegenwoordigheid van het convent op het Maria-altaar heeft aangeboden.⁷⁰

1210:

Henricus, abt van Berne, wordt genoemd in de datering - naast de paus, de bisschoppen van Luik en Utrecht, de keizer, de hertog van Brabant en de graven van Gelre en Kleef - in een akte, waarin Jan van Heusden privileges verleent aan de geestelijkheid in zijn land, namelijk om bezit over te dragen en vrij te zijn van diensten.⁷¹

1212:

In een verdrag van wederzijdse bijstand tussen Dirk van Altena en Jan van Heusden, worden van de kant van Dirk van Altena als getuigen genoemd zijn broer Wouter en zijn oom Henrick en zijn (amitini) neefs, zonen van tante, Floris van Gor en Volpert van Lede, van Jan van Heusden worden als getuigen genoemd zijn (fratres) broers Arnold en Robert, en zijn patruelles (neefs, zoons van zijn ooms) Wouter, Gijsselbert en zijn amitini (neefs, zoons van zijn tantes) Thomas, Willem, Dirck, Emond, Wouter Spirinc en Peter van Aalburg.⁷²

21 september 1213:

Graaf Willem I geeft enige voorrechten aan de poorters van Geertruidenberg, onder de getuigen Jan van Heusden.⁷³

5 november 1214:

Hertog Hendrik van Brabant en graaf Willem van Holland sluiten een verdrag betreffende het huwelijk van hun kinderen Machteld en Floris, onder de getuigen Jan van Heusden.⁷⁴

18 mei 1217:

Johannes van Heusden geeft met zijn zoon Arnold aan Sibodo de proost van het St. Adelbert-Stift te Aken al zijn goederen in zijn jurisdictie, met uitzondering van die van wijlen Herman, genaamd Beier,

⁶⁸ van der Velden 1986, blz. 17.

⁶⁹ OHZ deel I nr. 248.

⁷⁰ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. I.E.4a; van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 11; Geertrui Van Synghel, Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant (DONB), (uiterlijk 31 december 1217), oorkonde nr. uiterlijk 1217.12.31.

⁷¹ van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 14.

⁷² van den Bergh, OHZ I, nr. 228, van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 15. zie ook Kort 2006, blz. 155.

⁷³ OHZ deel I nr. 334.

⁷⁴ OHZ deel I nr. 347. A. Verkooren, inventaire des chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des pays D'outre-Meuse, première Partie tome 1er, 1910 nr. 19.

waarop hij het ius banni heeft, wanneer de dijk doorgebroken is; moetende de opkomsten voldaan worden in de curia te Varik, onder de getuigen o.a. Robert broer van Jan van Heusden.⁷⁵

Hij was gehuwd met **Aleydis van Kuyc**, dochter van **Hendrik II van Kuyc** en **Sophia van Renen**. Aleydis is overleden voor 1200 In het necrologium Bernense komen op vele dagen een "Aleidis" voor die herdacht wordt echter zonder nadere vermelding zodat het moeilijk is haar te identificeren. Haar echtgenoot Jan staat vermeld op 15 januari zodat het aannemelijk is dat ook zij voorkomt in het necrologium.

Zij wordt vermeld ca. 1200 - zie bij Jan I van Heusden haar echtgenoot..

Mogelijk is zij een dochter van Hendrik II van Kuyc, ridder, en Sophia van Renen, erfdochter van Herpen, dochter van Dirk, burggraaf van Utrecht en van N.N. (van Bierbeek?) Haar overgrootouders zijn: Hendrik I van Kuyc en Alveradis dochter Gerard I van Hochstaden en Aleydis van Wickrath. Haar zuster Alveradis huwt met Dirk heer van Voorne en burggraaf van Zeeland. Deze verbindingen houden wellicht verband met de verwanten genoemd in de zoenoorkonden van 1270. In 1248 treden Jan II van Heusden en zijn broer Robert op als getuigen voor Hendrik van Kuyc, Jan van Kuyc treedt in 1273 op als getuige van Jan III van Heusden. Tenslotte blijken de troepen van Heusden in de slag van Woeringen in 1288 onder het vaandel van de heer van Kuyc te vechten. etc. -zie verder bij Jan II en Jan III van Heusden.⁷⁶

Zie ook: P.A. Avonds en H.M. Brokken; Heusden tussen Brabant en Holland (1317-1357) analyse van een grensconflict in: Varia Historica Brabantica IV, blz. 1 -95, 1975, tabel op blz.33 waarbij vermeld Aleid van Cuyck als echtgenote van Jan I van Heusden, overigens zonder bewijsplaats. De genealogische tabel in het artikel is samengesteld met advies van J.C. Kort en het artikel van Coldewey over Arnold van der Sluis.

Van hen zijn vijf kinderen bekend:

1 **Arnold II van Heusden**, zie IV-A.

2 **Jan van Heusden**.

Vermeld ca. 1200- zie bij zijn vader.

3 **Alveradis van Heusden**, zie IV-B.

4 **NNdtr. van Heusden**, zie IV-C.

5 **Justine van Heusden**.

Zie bij Justine echtgenote van Arnold I van Heusden.

Zij was gehuwd met **Lodewijk van Diepenbeek**.

⁷⁵ L.A.W. Sloet, oorkondenboek der graafschappen Gelre en Zutphen; A 673- 5 juni 1288, nr. 447; van Bavel 1984 (1134-1400), registnr. 18.

⁷⁶ Hans Vogels heeft de suggestie gedaan dat Aleydis een dochter zou kunnen zijn van Hendrik van Kessel en Alveradis van Merum, zie hierover en meer over van Heusden de discussiegroep op http://groups.yahoo.com/group/soc_nederlandse_adel. In de getuigenreeksen van de verzoeningsoorkonden – zie bij Jan II van Heusden – zie ik geen Van Kessel opduiken.

Generatie IV

IV-A **Arnold II van Heusden**, zoon van **Jan I van Heusden (III)** en **Aleydis van Kuyc**.

Op 18 mei 1217 treedt hij samen met zijn vader op - zie bij Jan I van Heusden.
Vermeld ca. 1200 - zie bij zijn vader.

na september 1222:

Hendrik I, hertog van Brabant, sluit met Willem van Horn een overeenkomst over de twee betalingstermijnen van 300 mark Keuls die hij hem verschuldigd is voor het allodium Helmond en andere goederen in de Peel en belooft hem inzake de voogdij over goederen van Echternach een leenman te schenken, Dirk, heer van Altena, staat borg voor de hertog, onder de getuigen Arnold van Heusden.⁷⁷

1225:

Ridder Arnulphus van Heusden en zijn vrouw Mathilde (Mechteld) schenken tolvrijheid aan het klooster Ter Does in West Vlaanderen.⁷⁸

19 mei 1233:

Arnold (II) van Heusden getuige in een overeenkomst tussen Dirk graaf van Kleef en Hendrick (I) hertog van Lotharinge i.v.m. een schenking naar aanleiding van het huwelijk tussen Dirck zoon van Dirck graaf van Kleef en Elisabeth dochter van Hendrik I van Lotharingen (Brabant).⁷⁹

27 mei 1235:

Graaf Dirk V van Kleef treft uit naam van de kinderen van wijlen graaf Floris IV van Holland een schikking met gravin-weduwe Machteld, waarbij deze wordt hersteld in het genot van haar huwelijksgoed en afstand doet van het ruwaardschap van Zeeland tegen betaling van 200 pond Hollands per jaar, onder de getuigen heer Arnold van Heusden met o.a. de gebroeders Henrick en Rutger van Kuyc en Daniël van Meerwijk.⁸⁰

8 juli 1254:

Hendrik, proost van Heinsberg, en het convent van St. Marie te Heinsberg verkopen aan de prioeres en het convent van St. Maria Magdalena te Nijmegen goederen gelegen te Haalderen. De reden van de schenking van deze goederen, verworven door St. Marie te Heinsberg door een schenking van Arnold van Heusden en zijn echtgenote vrouwe M. van Heusden, zal wellicht gezocht moeten worden in het feit dat Mechteld een dochter van de heer van Heinsberg was. Zij overleed in 1254, het jaar waarin de onderhavige verkoop plaats had.⁸¹

Hij was gehuwd met **Mechteld van Heinsberg**, dochter van **Arnold van Kleef** en **Aleidis van Heinsberg**. Mechteld is overleden voor 8 juli 1254. In necrologium Bernense wordt als eerste op 31 augustus (Secundo Kalendas Septembris) vermeld: commemoratio Mechteldis. Na haar wordt vermeld Domini Wilhelmi tutoris Hollandie, waarschijnlijk Willem II, graaf van Holland van 1234 tot 1256, zodat de vermelding dateert van vóór 1256 en op Mechteld van Heinsberg zou kunnen slaan.⁸² Het dodenboek van het St. Apostel-Stiftes in Keulen vermeldt op 3 juli het overlijden van de proost

⁷⁷ Van Synghel, DONB nr. 1222.09.00

⁷⁸ van den Bergh OHZ deel I nr. 286. Thijssen 2000 (3) blz. 39, noot 15.

⁷⁹ A. Verkooren, inventaire des chartes etc. , II partie, cartulaires, Tome I (800-1312), Bruxelles 1961, blz. 73.

⁸⁰ OHZ deel II nr. 568, Verkooren 1961 blz. 77-78.

⁸¹ Oorspr. archief abdij van Berne te Heeswijk-Dinther, archief klooster van St. Maria Magdalena te Nijmegen, voorl. nr. 2.

Oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326, tweede aflevering St. Maria-Magdalenaklooster te Nijmegen etc. uitgegeven door E.J. Harenberg en M.S. Polak met medewerking van F. Ketner en M. Dillo, 's-Gravenhage 1984, nr. 1254.07.08. J de Fremery (ed.) OHZ, supplement, 's-Gravenhage 1901, nr. 24. in noot. Thijssen 2000 (3), blz. 33 3n 39 noot 1.

⁸² van der Velden 1986 blz. 68.

Genealogie heren van Heusden

Hendrik van Heinsberg. Hij had een aanzienlijk legaat geschonken om op bepaalde dagen te doen bidden ter nagedachtenis van hemzelf en zijn zuster vrouwe Mechtild van Heusden.⁸³ zie over haar afkomst ook de Excurs op de Karel de Grote site.⁸⁴

Van hen zijn acht kinderen bekend:

1 **Jan II van Heusden**, zie V-A.

2 **Robert van Heusden**, zie V-B.

3 **Dirck van Heusden** ook genaamd van Oudheusden, ridder, is overleden na 5 juni 1288 omgekomen kort na de slag bij Woeringen. In het necrologium Bernense wordt op 21 juni (Undecimo Kalendas Julii) vermeld: commemoratio Domini Theoderici de Outhuesden qui dedit nobis 28 solidos, zodat zijn overlijdensdatum gesteld kan worden op 21 juni.⁸⁵

Op 25 april 1242 worden de gebroeders Jan, Dirck, Hendrick en Willem van Heusden genoemd, - zie bij Jan van Heusden.

Op 6 september 1281 zegelt hij mee op een oorkonde van Jan III van Heusden-zie aldaar.

zegel Dirck van Heusden 6 september 1281

20 juli 1283:

Jan, heer van Heusden, ridder, oorkondt ten overstaan van hemzelf, zijn leenmannen (w.o. Arnold van der Sluis, ridder, Robert van Heusden, zijn oom en Arnold van Heusden, zijn zoon) en de schepenen van Heusden dat heer Dirk van Heusden, ridder, zijn oom, drie en een halve hoeve te Oudheusden die deze van hem in leen hield, aan Wouter, abt, en het convent van Berne verkocht heeft voor 240 pond Leuvens en dat Machteld, echtgenote van Dirk, afstand heeft gedaan van haar vruchtgebruik (samen met haar voogd Arnold van der Sluis, ridder).⁸⁶

⁸³ Historisches Archiv der Stad Köln, Geistl. Abt. nr. 18, Severin Corsten, Mechtild von Heinsberg, Frau von Heusden, in de Nederlandsche Leeuw 1978, kolom 309-314; Thijssen 2000 (3) blz. 33 3n 39.

⁸⁴ www.kareldegrote.nl/Excursiones.htm

⁸⁵ van der Velden 1986 blz. 53.

⁸⁶ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. IJ.4. Met de 2 zegels van heer Jan van Heusden en oom Dirk in witte was; met de 2 gave zegels van de schepenen Henricus Scardenberch en Arnoldus de Wijc; met de restanten van de 4 zegels van de schepenen

Op 17 september 1284 getuige en medezegelaar voor Walraven van Benthem en Agnes Dirksdr. van Heeswijk samen met zijn neef Jan III van Heusden bloedverwanten van Walraven en Agnes. Hij wordt dan genoemd Dirk van Oudheusden.

Hertog Jan van Brabant in de slag bij Woeringen 5 juni 1288
(Manessische Liederhandschrift, 14. Jh. Cod. Pal. Germ. 848, fol. 18.
Foto: Universitätsbibliothek Heidelberg)

Genealogie heren van Heusden

In de slag van Woeringen op 5 juni 1288 overkwam dit Dirck van Heusden:

Maer daer was sijn neve mede
Her Diedric van Hoesdinne,
Die men te Coelne inne
Vueren moeste, na de strijt
Daer hi sterf in corten tijt;
Want hem corte sijn leven
Vromicheit, die hi gedreven
Hadde in den strijt, met groeten daden.
Die ziele moet varen te genaden,
Soe dat si hemelrike vercrighe!⁸⁷

N.B.: Hij stierf korte tijd na de slag, dus vlgs. het necrologium Bernense op 21 juni.

In het necrologium Bernense komen o.a. voor op 1 mei: Arnoldi de Outhuesden en op 12 mei Alveradis de Outhuesden que dedit nobis 23 libras annuatim ad pitantiam.⁸⁸

Hij was gehuwd met **Machteld**.

4 **Hendrick van Heusden**, zie V-C.

5 **Willem van Heusden**, ridder.

Samen me zijn broers Jan, Dirck en Hendrick genoemd op 25 april 1242 - zie bij Jan.

Op 27 mei 1246 treedt hij als getuige op voor zijn broer Jan samen met zijn broers Robert en Hendrick, - zie bij Jan van Heusden.

6 **NNdtr.. van Heusden**, zie V-D.

7 **NNdtr. van Heusden**, zie V-E.

8 **NNdtr. van Heusden**, zie V-F.

IV-B **Alveradis van Heusden**, dochter van **Jan I van Heusden (III)** en **Aleydis van Kuyc**.

Zij was gehuwd met **Dirck Drossaard**, heer van Brederode, ridder.

Hij wordt vermeld van 1205-1231. Hij huwde (volgens de Procurator) Alverade, dochter van de heer van Heusden.⁸⁹

Van hen zijn drie kinderen bekend:

1 **Willem van Brederode**, zie V-G.

⁸⁷ Rijnkroniek van Jan van Heelu betreffende den slag van Woeringen van het jaar 1288, uitgegeven met ophelderingen en aantekeningen van J.F. Willems, lid der Koninklijke Academie van Brussel, Brussel, M. Hayez, drukker der Koninklijke Academie 1836, vers 8268-8278 opblz. 302.

⁸⁸ van der Velden 1986 blz. 43 en 45.

⁸⁹ Dr. A.W.E. Dek, genealogie der Heren van Brederode in Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie deel XIII, 's-Gravenhage 1959, blz. 105-243.

2 **Floris van Brederode**, heer van de Doortoge.

3 **Dirk van Brederode**, ridder.

Hij wordt samen met zijn broer Willem als getuige voor Rooms-koning Willem vermeld op 3 februari 1251.⁹⁰ Op 24 oktober 1268 is hij getuige voor graaf Floris V.⁹¹

IV-C **NNdtr. van Heusden**, dochter van **Jan I van Heusden (III)** en **Aleydis van Kuyc**.
Zij was gehuwd (1) met **Symon van Wijffliet**.

juli 1220:

Symon de Wifliet treedt op als getuige voor de graaf van Holland.⁹²

Van hen is een kind bekend:

1 **Willem van Wijffliet**, zie V-H.

Zij was gehuwd (2) met **Claes Persijn**.

Claes Persijn zou gehuwd zijn met een zuster van Arnold II van Heusden.

Jan Persijn van Waterland overleden 1353 was gehuwd met Jutte Dirksdochter van Brederode, overleden 1346 en was aan haar in de vierde graad verwant en moest voor zijn huwelijk dispensatie vragen op 3 maart 1314. Beide overgrootmoeders waren dus zusters.⁹³

Van hen is een kind bekend:

2 **Jan Persijn**.

Hij wordt vermeld als bloedverwant op 9 oktober 1270 in de zoenoorkonde. - zie bij Jan II van Heusden.

⁹⁰ OHZ deel II nr. 879.

⁹¹ Dr. J.G. Kruisheer, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299 (OHZ), III, 1256 tot 1278, van Gorcum, Assen/Maastricht, 1992, nr. 1483 en 1484.

⁹² OHZ deel I nr. 406.

⁹³ Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde (BVGO) 4^e reeks, 2^e deel (1902) blz. 447. Dek 1959 blz. 110.

Generatie V

V-A **Jan II van Heusden**, zoon van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**, heer van Heusden, is overleden 14 of 15 oktober 1268 bij de aanslag op de stad Keulen.

1242:

Jan II van Heusden treedt in een geschil tussen de graven van Kleef en Gelre op als man van de graaf van Kleef.⁹⁴

25 april 1242:

Dirck, graaf van Kleef en zijn eerstgeboren zoon Dirck, geven aan Kleef stadrechten en stellen haar kooplieden vrij van tol te Orsoy, Smithuizen, Huissen en Nijmegen, onder de getuigen Jan, Dirck, Hendrick en Willem van Heusden, gebroeders.⁹⁵

1246:

Hendrik, heer van Cuyk, schenkt, met toestemming van zijn oudste zoon Albert en met getuigen Willem van Altena, Jan II van Heusden en zijn broer Robert (van Heesbeen), abdis en convent van de Munsterabdij te Roermond het patronaatsrecht van de parochiekerk in Herten en de tienden aldaar.⁹⁶

27 mei 1246:

Jan, heer van Heusden, oorkondt dat Gozewijn Kok, burger van 's-Hertogenbosch, al zijn goederen te Geffen van hem houdt als brabantse leen, als getuigen treden op; Robert, Hendrick en Willem ridders, broers van Jan en alsmede Daniel en Hendrick van Meerwijk, ridders.⁹⁷

Ruiterzegel Jan II van Heusden 27 maart 1250
(zegel in witte was, ridder in volle wapenuitrusting, wapen: wiel met 7 spaken)
(foto N.L. van Dinther 2012)

⁹⁴ Sloet OGZ nr. 632. Thijssen 2000 (3), blz. 39 noot 10.

⁹⁵ Sloet OGZ nr. 626; Teod. Jos Lacomblet, Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins. (Düsseldorf 1840-1858), Oorkondenboek deel II (1201-1252), nr. 265.

⁹⁶ Oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326, derde aflevering, Munsterabdij te Roermond (tweede gedeelte) etc. uitgegeven door M.S. polak met medewerking van M. Dillo, E.J. Harenberg en F. Ketner, 's-Gravenhage 1988 nr. 1246.12.31. Dr. J.A. Coldewey, De Heren van Kuyc 1096-1400, Stichting Zuidelijk Historisch Contact, Tilburg 1981, blz. 56 noot 111. Thijssen 2000 (4) blz. 50 en 54.

⁹⁷ OBNB I.1 nr. 220.

kort na 27 maart 1250:

Balduinus, heer van Vught, oorkondt, dat hij heeft overgedragen aan abt en convent van Berne alle eigendom, liggende tussen Husdenredam en Masmunde, met als getuige heer Johannes van Husden, Balduinus vrouw Margarete en zijn mannen: ridder Gisbertus Cocus (de Koc) van Hemerte, ridder Jacobus van Hedele en ridder Everardus van Ambersoie.⁹⁸

januari 1251:

Jan heer van Heusden, en de stad 's-Hertogenbosch komen overeen, dat de goederen van de inwoners van 's-Hertogenbosch, die te land en te water via het grondgebied van de heer van Heusden worden vervoerd, vrij zullen zijn van tol, onder de getuigen Robert van Heusden en Daniël en Henricus van Meerwijk, ridders.⁹⁹

23 april 1252:

Floris, broer van rooms-koning Willem, stelt , uitspraak doende in een geschil tussen Jan heer van Heusden en de burgers van Dordrecht, de voor Dordtse schepen te Heusden verschuldigde tol en de wijze van tolbetaling vast.¹⁰⁰

9-15 juni 1253:

Willem, graaf van Megen, verkoopt aan Hendrik, abt, en het convent van Berne zijn bezittingen te Mun voor twintig schelling Leuven, onder de getuigen als eerste genoemd Heer Jan van Heusden.¹⁰¹

Willem van Megen zal gehuwd zijn met een zuster van Jan II van Heusden, die op grond van het zogenaamde "laudatio parentum" mede getuigd. Zijn zoon Jan van Megen wordt genoemd in de verzoeningsoorkonde met de stad Keulen op 23 april 1271.¹⁰²

1254:

Jan II van Heusden getuige bij het vernieuwen van de privileges van de plaats Grieth.¹⁰³

1254:

Jan II van Heusden getuige bij het huwelijksverdrag van de oudste zoon van de graaf van Kleef.¹⁰⁴

27 oktober 1255:

Willem, heer van Wifliet, neemt de tiend van Scobbende, met uitzondering van de tiend van de priester alsmede van wat tot de inkomsten van diens kerk behoort, voor de duur van vijftien jaar in erfelijke pacht van deken en kapittel van de dom te Utrecht tegen 22 pond Hollands per jaar, waarbij vermeld als zegelaar Jan heer van Heusden.¹⁰⁵

14 december 1255:

Gerlach zoon van Hendrick heer van Isenburg en zijn vrouw Elisabeth oorkonden tevreden te zijn met het toegewezen aandeel door Dirck van Kleef en zijn zoon vader van Elisabeth op haar toekomende erfdeel op de graafschap Kleef, onder hen Jan heer van Heusden als zegelaar en als getuige Robert van Heusden.¹⁰⁶

⁹⁸ oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.E.5. Met beschadigde ruiterszegel van de oorkonder en heer Jan van Heusden; Zegels gerestaureerd (nov. 1983); van Bavel 1984 (1134-1400), registnr. 49.

⁹⁹ OBNB I.1 nr. 241. Verkooren 1910 nr. 52.

¹⁰⁰ OHZ deel II nr. 917.

¹⁰¹ Van Synghel, DONB nr. 1253.06.15 (na 1253.06.08). van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 51.

¹⁰² Godfried Croenen, Familie en macht, de familie Berthout en de Brabantse adel, Universitaire Pers Leuven 2003, blz. 23 en 217-218.

¹⁰³ J. Teschenmacher, Annales Cliviae, ed. J. Dithmarus (Frankfurt-Leipzig, 1721), Codex Diplom. nr. 33.

¹⁰⁴ Teschenmacher nr. 41.

¹⁰⁵ OHZ deel II nr. 1069. zegel Willem van Wifliet CSN nr. 1358. wapen twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken.

¹⁰⁶ Wolf-Rüdiger Schleidgen, Kleve-Mark Urkunden 1223-1368, Siegburg 1983, nr. 9.

27 juni 1257:

Hendrik bisschop van Utrecht, Floris ruwaard van Holland, Walram hertog van Limburg en Dirk heer van Valkenburg doen een voorlopige uitspraak in de geschillen tussen Otto II graaf van Gelre en Dirk VI graaf van Kleef, en bepalen dat partijen op 8 november 1257 te Arnhem opnieuw voor hen zullen verschijnenn namens de graaf van Kleef treedt o.a. heer Jan van Heusden op.¹⁰⁷

29 augustus 1257:

Baldwinus, abt van Berna, en Johannes, heer van Hosedinne (Heusden) oorkonden, dat in het geschil tussen heer Willelmus, abt van S. Trudo (Truiden), en Walterus geheten Bode van Herpta (Herpt), over de tiende in Herpta deze Walterus de tiende aan de abt van S. Trudo heeft afgestaan; waarna deze de tiende aan Walterus voor het leven heeft toegestaan, maar niet erfelijk.¹⁰⁸

29-31 augustus 1257:

Baldwinus, abt, Nicholaus, prior van Berna, en Johannes, heer van Heusden, oorkonden, dat op 29 augustus - Walterus, ridder van Alburg, geheten Spirinch, en zijn vrouw Ysalda hebben geschonken aan abt en convent van S. Trudo hun huis, hoeve en onroerend goed aan gronden en tienden; met als getuigen o.a. Gerardus en Walterus, priesters van Berna, en Wilhelmus, Arnoldus, Nicholaus, Egidius en Petrus, dienaren ("famuli") van de abt; waarna - op 31 augustus - Walterus en Ysalda voor het altaar van de kerk van Alburg en voor de abt van S. Trudo bekleed met de stoel, hun gift nogmaals hebben geformuleerd; met als getuigen abt, prior en de 2 priesters van Berna.¹⁰⁹

13 mei 1260:

Hertog Hendrick van Lotharingen en Brabant beslecht een geschil tussen zijn verwanten en getrouwen, graaf Otto van Gelre enerzijds en graaf Dirck van Kleef alsmede zijn zoon Dirk de oudste en Dirk gen. Luf anderzijds, onder de getuigen Jan heer van Heusden en zijn zoon Jan, Robert van Heusden en Hendrick van Heusden.¹¹⁰

Ruitersiegel Jan II van Heusden

13 mei 1260

Randschrift: +SIGILL' IOH-----EN.

tegenzegel Jan II van Heusden

3 mei 1260

+SECRETVM IOHANNIS

(witte was dubbele staart, afb. ridder in volle wapenrusting wapen: wiel van zeven spaken)

¹⁰⁷ OHZ deel III, nr. 1167.

¹⁰⁸ van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 52.

¹⁰⁹ van Bavel 1984 (1134-1400), registnr. 53

¹¹⁰ Kleve –Mark Urkunden nr. 16. Zegels Corpus Sigilorum Neerlandicorum 1937-1940, nrs. 929 en 930.

27 juli 1260:

Otto, graaf van Gelre, onder hen op wiens raad Dirk, graaf van Kleef en zijn broer Dirck genaamd Luf, een geschil tussen Jan van Heusden en zijn broers Robert en Hendrick beslissen.¹¹¹

27 juli 1260:

Hendrik van Heusden, ridder beleent met de lage rechtspraak van Doeveren, waar de leenman woont, na uitspraak door Dirk, graaf van Kleef, Dirk Loef, diens broer, Otto, graaf van Gelre, W..heer van Altena, en diens broer, Dirk, heer van Herlaar, H(endrick) van Meerwijk, B..heer van Oy, heer H. van der Lek en de heer G. van de Horst en de leenheer behoudt de hoge heerlijkheid, klokslag en dijschouw en zal Hendrik 14 mark in leen geven voor zijn vaderlijk erfdeel.¹¹²

27 juli 1260:

Heer Robert van Heusden, ridder, beleent met de lage rechtspraak van Heesbeen na uitspraak door Dirk, graaf van Kleef, en Dirk Loef, diens broer. c.s. en de leenheer behoudt de hoge heerlijkheid, klokslag en dijschouw en zal Robert 12 mark geven voor zijn vaderlijk erfdeel.¹¹³

30 juli 1263:

Jan van Heusden en zijn zoon (Jan) getuigen in een oorkonde van Gerlach van Strünkede in een regeling van een geschil over de burcht Strünkede etc.¹¹⁴

26 augustus 1263:

Graaf Dirk van Kleef bevestigt met zijn vazallen, waaronder Jan II van Heusden, een verdrag met het stift Xanten.¹¹⁵

In de nacht van 14 op 15 oktober 1268 deden een groot aantal edelen een aanslag op de stad Keulen, die door een heftige burgertwist tussen adel en burgerij werd geteisterd. De aanval werd door de burgerij afgeslagen en velen heren kwamen om zoals b.v. Dirk van Valkenburg, Jan II heer van Heusden en Hendrick van Herpen, ridders, terwijl een aantal gevangen werd genomen w.o. hertog Walram van Limburg, Dirk van Heusden, Dirk van Heeswijk en Albert van Herpen, ridder. Na langdurige onderhandelingen kwam een zoen tot stand en werd "oirvede" gedaan, waarbij de bloedverwanten van de verslagen en gevangen edelen beloofden zich daarvoor niet op de stad Keulen te zullen wreken. Deze overeenkomst werd in diverse zoenoorkonden vastgelegd.¹¹⁶

9 oktober 1270:

Graaf Floris V oorkondt dat Jan Persijn, Willem en Floris van Brederode, Nikolaas van Kats, Jan van Wijnvliet en Everdei van Alblas ten overstaan van hem op verzoek van Dirk van Heusden, hun verwant, verklaard hebben af te zien van wraakneming op de burgers van Keulen voor het doden van diens broer Jan van Heusden en de gevangenneming van Dirk zelf tijdens de door dezen ondernomen aanslag op de stad.¹¹⁷

30 oktober 1270:

¹¹¹ Sloet OGZ nr. 836.

¹¹² Dr. J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Heusden, 1246-1650, nr. 46 in: Ons Voorgeslacht 52^e jg. 1997 no. 483, blz. 356.

¹¹³ Kort 1997, nr.87. OV nr. 484 blz. 409.

¹¹⁴ Kleve-Mark Urkunden nr. 20; Lacomblet deel II nr. 533. Thijssen 2000 (3), blz. 9 vermeldt nr. 532 m.z. 533.

¹¹⁵ Lacomblet deel II nr. 535.

¹¹⁶ J. Craandijk, aanvullingen en verbeteringen van mijne opstellen betreffende de geslachten van Haarlem en Persijn van Waterland in: BVGO 1902, blz. 445 e.v. Zie www.historici.nl/retroboeken/bvgo; Thijssen 2000 (3) blz. 37 met een verslag van de aanslag.

¹¹⁷ OHZ deel III nr. 1534.

Wenemar abt van Berne oorkondt dat 32 heren ten overstaan van hem op verzoek van Dirk van Heusden verklaard hebben af te zien van wraakneming op de burgers van Keulen voor het doden van Jan van Heusden en de gevangenneming van Dirk van Heusden tijdens de door dezen, hun verwanten, ondernomen aanslag op de stad.¹¹⁸

30 oktober 1270:

Wenemarus, abt van Berne, oorkondt, dat Robertus en Henricus van Husden, ridders en gebroeders, en de gebroeders Theodericus en Gebkinus van Welle, nu van hun bloedverwanten de gebroeders Johannes en Theodericus van Husden (bij de mislukte aanslag op de stad Keulen) de eerste is gesneuveld, de andere is gevangen genomen, borg staan voor een verzoenende houding en beloven, geen wraak te zullen nemen op de stad en haar burgers.¹¹⁹

14 november 1270:

Nikolaas abt van Middelburg bericht de burgers van Keulen dat hij uit naam van graaf Floris V verklaringen onder ede overeenkomstig de door hen toegezonden formulering heeft afgenomen van een aantal Zeeuwse heren, verwanten van heer Dirk van Heusden, met betrekking tot de verzoening van de laatstgenoemde met de burgers van Keulen die zijn broer, heer Jan van Heusden, hadden gedood en hemzelf gevangen genomen.¹²⁰

23 april 1271:

Dirk en Robert van Heusden en vijf andere heren te weten; Jan van Megen, Robert broer van Arnold van Drongelen, Dirk van Kerkwerpe, Jan van Stavenisse en Constantijn van Liesveld, verklaren als bloedverwanten en vrienden (consanguineis et amicis) dat de eerstgenoemde zich heeft verzoend met de stad en burgers van Keulen, die hem hadden gevangen genomen en tegen losgeld vrijgelaten en zijn broer Jan hadden gedood. Genoemd worden ook Jan en Arnold zonen van Jan van Heusden.¹²¹

Hij was gehuwd (1) met **NNdtr. Gillis Berthout**.

Volgens Godfried Croenen is een dochter van Gillis I Berthout en Katherina van Belle mogelijk de eerste echtgenote van Jan II van Heusden en hebben zij twee kinderen nl. Jan en Wouter.¹²²

Zie ook de oorkonde van 12 november 1301 in een overeenkomst tussen Jan II hertog van Brabant als halfheer van Mechelen en Jan Berthout als halfheer van Mechelen waar bij o.a. als getuigen optreden Jan van Berlaer en direct gevolgd door Jan III heer van Heusden.¹²³

Van hen zijn drie kinderen bekend:

1 **Jan III van Heusden**, zie VI-A.

2 **Arnold van Heusden**, zie VI-C.

3 **Wouter van Heusden**, zie VI-D.

Hij was gehuwd (2) met **Aleid van Wittgenstein (van Arberg)**.

¹¹⁸ OHZ deel III nr. 1535.

¹¹⁹ van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 58.

¹²⁰ OHZ deel III nr. 1537, zie ook nr. 1538 van dezelfde datum met bericht aan graaf Floris V.

¹²¹ OHZ deel III nr. 1552.

¹²² Croenen, 2003, blz. 41 en 324, tabel blz. 293. Zie ook Avonds en Brokken 1975 blz. 29-34.

¹²³ Verkooren 1910 nr. 188.

Van hen is een kind bekend:

4 **Jan van Drongelen**, zie VI-B.

V-B **Robert van Heusden** ook genaamd van Heesbeen, zoon van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**, ridder.

Op 27 mei 1246 treedt hij als getuige op voor zijn broer Jan samen met zijn broers Hendrick en Willem - zie bij Jan van Heusden.

In januari 1251 getuige voor zijn broer Jan van Heusden - zie aldaar.

Op 3 juli 1257 samen met zijn broer Hendrick getuige voor Dirck Luf zoon van Dirk graaf van Kleef.¹²⁴

Op 13 mei 1260 met Jan II van Heusden en zijn zoon Jan, alsmede Hendrick van Heusden als getuigen genoemd - zie bij Jan II van Heusden.

Op 27 juli 1260 wordt een geschil beslist tussen Jan van Heusden en Robert en Hendrick zijn broers. zie verder bij Jan van Heusden.

14 februari 1259:

Marie keizerin van H. Roomse Rijk verklaart aan Hendrik hertog van Lotharingen en van Brabant haar neef alle rechten die haar toekomen in het graafschap Boulogne door de dood van gravin Mathilde. Onder de getuigen Robert van Heusden.¹²⁵

28 juli 1267:

Aleydis, hertogin van Brabant, staat aan de abdij van Berne toe al haar recht op het bos van Baast, dat was bestreden, te mogen bezitten als een allodium, getuigen Robert en Hendrick van Heusden, broers.¹²⁶

22 juni 1269:

Jan I, hertog van Brabant, beoorkondt de overeenkomst die gesloten is tussen Arnoud van Leuven, heer van Breda, en diens echtgenote Isabella, vrouwe van Breda, enerzijds en Sophie (Berthout), gewezen vrouwe van Breda, dochter van Wouter Berthout, heer van Mechelen, anderzijds, inzake de nagelaten goederen en rechten van wijlen Hendrik V, heer van Breda. Namens Sophie treedt o.a. op heer Robert van Heusden, onder de getuigen o.a. Gilles Berthout.¹²⁷

In de zoenoorkonde van 30 oktober 1270 wordt Robert van Heusden vermeld - zie aldaar.

Zegel Robert van Heusden 30-10-1270
(CSN nr. 936)

¹²⁴ Verkooren 1910 nr. 63; Verkooren 1961 blz. 114.

¹²⁵ Verkooren 1961 blz. 118.

¹²⁶ OBNB I.1 nr. 309.

¹²⁷ oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312. De heerlijkheden Breda en Bergen op Zoom, eerste stuk (709-1288, bewerkt door M. Dillo en G.A.M. Van Syngel met medewerking van E.T. van der Vlist, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag, 2000; (OBNB II.1) nr. 1091. Verkooren 1910 nr. 88.

15 april 1274:

Reinoud I, graaf van Gelre, belooft aan Jan I, hertog van Brabant, dat hij, indien Albert van Wyler en zijn bloedverwanten weigeren naar St. Oedenrode te komen, waar zij door de hertog gedagvaard zijn wegens de moord op Reinier van Hese, dezen niet meer als zijn vazallen zal beschouwen, hen zal uitwijzen uit zijn gebied en hun goederen zal uitleveren aan de hertog, onder de getuigen heer Robert van Heusden.¹²⁸

24 juni 1274:

Robert van Heesbeen, ridder, en Dirk van Heusden, ridder, worden vermeld in deze oorkonde van Jan, heer van Heusden als avunculi nostri, mijn oom(s). Zie verder bij Jan III van Heusden.

21 oktober 1274:

Brieven van Jan hertog van Brabant waarbij hij belooft aan Jan de Coc, ridder, zijn kastelein, de kosten te laten betalen van een versterking te Thiel. Genoemd daarbij als zegelaars Berthout heer van Mechelen en heer Robert van Heusden, ridder.¹²⁹

24 november 1280:

Franco de Wange, dapifer van Brabant, oorkondt dat Robertus de Hosdinna en zijn echtgenote Aleidis, dochter van wijlen Johannes de Merbeke, het zesde deel van de tienden van Bekkevoort hebben overgedragen aan Johannes, zoon van wijlen Scelkinus de Robinchesrode, die de tienden schenkt aan de kommanderij van Bekkevoort.

Getuigen: Connij de Grasen, Johannes en Petrus de Nederhem, magister Helyas de Tyilt, Henricus de Levedale, Zichen en Halen.¹³⁰

20 juli 1283:

Robert wordt door Jan van Heusden zijn oom (patruo nostro) genoemd in een verkoop door zijn oom Dirk van Heusden aan de abdij Berne. Zie bij Dirk van Heusden.

Hij was gehuwd met Aleidis dochter Johannes de Merbeke, van hen is een kind bekend:

1 **Jan van Heusden** ook genaamd van Heesbeen, ridder.

21 mei 1283:

Schepenen van Helmond oorkonden dat heer Jan van Heusden, ridder, zoon van heer Robert van Heusden, afstand heeft gedaan van al zijn goederen onder Lieshout ten gunste van de abdij Floreffe, daarbij de verzekering gevend geen erfgoederen onder Lieshout te zullen verkopen.¹³¹

Op 5 juni 1288 deed Jan van Heesbeen in de slag van Woeringen mee met zijn familieleden Jan III van Heusden, zijn neef, Dirck van Heusden zijn oom en Arnold van der Sluis zijn neef.

....Daer was die heere
Van Hoedinne met, en de heer Jan
Van Hesbinne, een vromich man,
Ende vander Sluys her Arnout
Een coene ridder ende een stout,
Ende van Hoesdinne her Diederic.¹³²

¹²⁸ OBNB I.1 nr. 344. Verkooren 1961 blz. 137.

¹²⁹ Jan van Heelu, codex diplomaticus IX, blz. 3990400; Bondam charterboek blz. 615.

¹³⁰ Rijksarchief Hasselt. Origineel op perkament; fragment van het zegel van Franco. Aan de akte is een transfix van 11 september 1281 gehecht. Regestenlijst der oorkonden van de Landkommanderij van de Duitse Orde Oudenbiezen en onderhorige kommanderijen deel II; kommanderij Bekkevoort van de Duitse Orde 1230-1796 nr. 1165. Vriendelijke mededeling van de heer R. Ceustermans dd. 24-2-2013.

¹³¹ OBNB I.1 nr. 394.

¹³² van Heelu, vers 2886-2890, op blz. 109-110.

Genealogie heren van Heusden

Men noemde met namen mede,
Om die vromicheide die hi dede,
Van Meldert heere Yweine,
Ende her Jan van Hesbeine,
Doe soe stout ende soe vermogen
Was dat in al tshertoghen
Bataelge met si tweeleve
En waren better, dan die selve
Van ridderscape, op dien dach.¹³³

Op 3 juli 1294 is Jan van Heesbeen getuige in een oorkonde van Dirk van Moers samen met Jan heer van Heusden en Arnold van der Sluis. Zie verder bij Jan III van Heusden.

17 september 1294:

Ricout van Heeswijk, ridder, laat de beslechting van zijn geschillen met de heer van Heusden (Jan III) over aan Jan van Heesbeen, Arnold Drossaet en Godevaart Boveri.¹³⁴

V-C **Hendrick van Heusden** ook genaamd van Doveren, zoon van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**, ridder.

Op 25 april 1242 samen met zijn broers Jan, Dirck en Willem genoemd - zie bij Jan.

Op 27 mei 1246 treedt hij als getuige op voor zijn broer Jan samen met zijn broers Robert en Willem. - zie bij Jan van Heusden.

Op 3 juli 1257 samen met zijn broer Robert van Heusden getuige voor Dirck Luf zoon van Dirk graaf van Kleef.¹³⁵

Op 13 mei 1260 samen met Jan II van Heusden en zijn zoon Jan alsmede met Robert van Heusden als getuige genoemd, zie bij Jan II van Heusden.

Op 27 juni 1260 in een geschil met Jan van Heusden, samen met zijn broer Robert van Heusden genoemd, zie bij Jan van Heusden.

28 juli 1267 Hendrick van Heusden samen met zijn broer Robert vermeld als getuigen voor Aleydis hertogin van Brabant. - zie bij zijn broer Robert.

Hij was gehuwd met **NN**.

Van hen zijn twee kinderen bekend:

1 **Arnold van der Sluis**, zie VI-E.

2 **Jutta van Heusden**.

Op 7 september 1294 wordt de zuster van Arnold van der Sluis, Jutta genoemd als echtgenote van Arnold van Wachtendonk.¹³⁶

Zij was gehuwd met **Arnold van Wachtendonk**.

V-D **NNdtr.. van Heusden**, dochter van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**.

¹³³ van Heelu vers 8471-8479, op blz. 309.

¹³⁴ OBNB I.2 nr. 511.

¹³⁵ Verkooren 1910 nr. 63.

¹³⁶ Coldewey 1967 kolom 373.

Zij was gehuwd met **Dirck II van Heeswijk**, zoon van **Dirk I van Heeswijk** en **NNdtr. Ricout van Ochten**.

Vermeld 1243-1263

Van hen zijn twee kinderen bekend:

1 **Dirk III van Heeswijk**, zie VI-F.

2 **Ricout I van Heeswijk**, zie VI-G.

V-E **NNdtr. van Heusden**, dochter van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**.
Zij was gehuwd met **Willem II van Megen**.

9-15 juni 1253:

Willem, graaf van Megen, verkoopt aan Hendrik, abt, en het convent van Berne zijn bezittingen te Mun voor twintig schelling Leuvens, on der getuigen als eerste Heer Jan van Heusden. Zie ook bij Jan II van Heusden.

Van hen is een kind bekend:

1 **Jan I van Megen**.

V-F **NNdtr. van Heusden**, dochter van **Arnold II van Heusden (IV-A)** en **Mechteld van Heinsberg**.
Zij was gehuwd met **Herbaren van den Berghe**.

Zijn zoon Constantijn van Liesveld komt voor als verwant van de Van Heusdens op 23 april 1271.- zie aldaar.¹³⁷

Van hen zijn twee kinderen bekend:

1 **Constantijn van Liesveld**.

Hij wordt genoemd als verwant van de Van Heusdens in de verzoeningoorkonde van 23 april 1271- zie aldaar

2 **Arnold van Liesveld**.

V-G **Willem van Brederode**, zoon van **Dirck Drossaard (IV-B)** en **Alveradis van Heusden**, heer van Brederode, is overleden in 1285.

Willem van Brederode en zijn broer Floris worden genoemd in de zoenoorkonde van 9 oktober 1270 en Willem op 12 februari 1273, zie bij Jan II van Heusden en Jan III van Heusden.

Hij was gehuwd met **Hildegonde van Voorne**, dochter van **Hendrik van Voorne** en **NNdtr. Jan Heer van Cysoing**.

¹³⁷ Kwartieren Greidanus-Jaeger in stamreeksen, deel II, 2000, Koninklijk Nederlandsch Genootschap Voor Geslacht-en Wapenkunde, blz. 1175; W.J. Groesbeek, Van Liesveld inde Nederlandsche Leeuw 1952, kolom 274-276.

Van hen is een kind bekend:

1 **Dirk van Brederode**, zie VI-H.

V-H **Willem van Wijffliet**, zoon van **Symon van Wijffliet (IV-C)** en **NNdtr. van Heusden**.

26 februari 1246:

Wilhelmus de Wijchvliet is getuige voor Nicolaas van Putten te Geervliet.¹³⁸

27 oktober 1255:

Willem heer van Wijffliet neemt de tiend van Scobbende in erfpacht van het Domkapittel te Utrecht; zijn zoon Jan zal hem opvolgen, waarbij vermeld als zegelaar Jan heer van Heusden.¹³⁹

Van hem en een onbekende vrouw is een kind bekend:

1 **Jan van Wijffliet**.

Hij wordt vermeld als mede verklaarder van Dirk van Heusden in de zoenoorkonde van 9 oktober 1270.- zie aldaar.¹⁴⁰

¹³⁸ OHZ deel II nr. 679.

¹³⁹ OHZ deel II nr. 1069.

¹⁴⁰ OHZ deel III nr. 1534.

Generatie VI

VI-A **Jan III van Heusden**, zoon van **Jan II van Heusden (V-A)** en **NNdtr. Gillis Berthout**.

Jan van Heusden, alsmede Robert en Hendrick van Heusden genoemd op 13 mei 1260, zie bij Jan II van Heusden.

Op 30 juli 1263 samen met zijn vader getuige in een oorkonde van Gerlach van Strünkede, zie bij zijn vader.

Op 23 april 1271 samen met zijn broer Arnold genoemd als zonen van wijlen Jan van Heusden, zie bij zijn vader.

12 februari 1273:

Jan (III) heer van Heusden staat de schouw van de zijdwinde en de hoofddijk tot aan het gebied van de heer van Altena af aan graaf Floris V, die die schouw samen met hem naar de hier omschreven regels zal doen uitvoeren. Als medezegelaars treden op : Dirk graaf van Kleef, heer Willem heer van Altena, heer Robert van Heusden en heer Dirck van Heusden van vaderszijde, heer Willem van Brederode, ridder, en Jan van Cuyck.¹⁴¹

24 juni 1274:

Jan (III) van Heusden, staat na raadpleging van onder meer Robert van Heesbeen, ridder, en zijn oom Dirk van Heusden, ridder, aan abt en convent van Berne toe om de waterafvoer in de Oude Maas bij Masemunde te leiden en belooft dat hij de Oude Maas tussen Masemunde en het kasteel van Heusden zal onderhouden en zeven heemraden zal aanstellen voor het toezicht.¹⁴²

Zegel Jan III van Heusden 24-6-1274 (foto N.L. van Dinther 2012)
(Randschrift: S'.IOH-----VS--- SDE, van witte was,
wapen wiel van 6 spaken in een ruitsgewijs gearceerd veld met punten in elke ruit)

18 maart 1277:

Floris en Wolfert van Kattedijke verkopen aan abt en convent van Ter Doest de tienden van Monsterhoek, met inbegrip van het gedeelte eertijds in het bezit van Jan van Heusden en diens vrouw Adelissa.¹⁴³

¹⁴¹ OHZ deel III nr. 1625.

¹⁴² Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.H.2. Het zegel van de oorkonder in witte was is gerestaureerd (nov. 1983), die van de raadsman Robert en Dirk zijn afgevallen; van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 62; Van Synghel, DONB nr. 1274.06.24.

¹⁴³ OHZ deel III nr. 1760, zie ook nrs. 1770 en 1772.

Genealogie heren van Heusden

25 april 1277:

Willem heer van Altena en Hoorne en Willem zijn oudste zoon verkopen de grove tiend van Uppel aan Lodewijk de kastelein die die tiend voor 3 pond Utrechts jaarlijks van hen in erfelijke pacht zal houden, waarna Lodewijks echgenote en zonen de tiend aan zijn dochter Beatrix en haar echtgenoot Jan van de Merwede schenken; de oorkonde wordt medebezegeld o.a. door Jan heer van Heusden en Jan heer van Arkel.¹⁴⁴

6 september 1281:

Jan (III) van Heusden, verkoopt aan abt en convent van Berne en aan de parochies Herpt, Luttel-Herpt, Hedikhuizen en Vlijmen een waterloop die door Nedershem loopt en treft een aantal waterhuishoudkundige regelingen, medezegelaar is zijn oom Dirk van Heusden.¹⁴⁵

Zegel Jan III van Heusden 6-9-1281
(Randschrift beschadigd; van witte was; wapen wiel van zes spaken)

20 juli 1283:

Jan, heer van Heusden oorkonder bij de verkoop aan de abdij van Berne van 3 ½ hoeve door zijn oom Dirk van Heusden. –zie aldaar.

Zegel Jan III van Heusden 20-7-1283
(CSN nr. 932, Randschrift: +S IOHANNIS DNI D-HOSD—NE MILITIS;
van bruine was; wapen wiel van 6 spaken)

¹⁴⁴ OHZ deel III nr. 1780.

¹⁴⁵ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.J.2.; met de zegels van 1. de abt, 2. de oorkonder en 3. zijn oom Dirk van Heusden, ridder; van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 71; Van Synghele DONB nr. 1281.09.06, met afbeelding zegels.

17 september 1284:

Walram van Benthem en zijn vrouw Agnes, (dochter van wijlen Dirck III van Heeswijk) schenken het patronaatsrecht van de kerk van Heeswijk aan de abdij Berne. Getuigen en medezegelaars zijn: Herbaren van Haestrecht mijn oom, Jan heer van Arkel en Jan van Heusden en heer Dirck van Oudheusden, ridder, onze bloedverwanten, en Hugo Botter (van de Lede), famuli.¹⁴⁶

27 oktober 1285:

De gebroeders Willem van Amstel proost van Sint Jan te Utrecht, Gijsbert heer van Amstel en Arnout van Amstel verklaren 2000 pond Hollandse schuldig te zijn aan graaf Floris V, te voldoen op 11 november 1286, en wijzen vijftien heren als hun borgen aan, die verklaren met de gebroeders van Amstel te Zierikzee in leistung te zullen komen ingeval dezen met betrekking tot de betaling in gebreke mochten blijven, onder de borgen de here van Hoesdunen, (Jan III van Heusden).¹⁴⁷

N.B. In een recente studie zouden borgen verwanten zijn, B. de Keijzer, de borgen voor Gijsbert van Amstel en Herman van Woerden onderzoek naar borgstellingen in de middeleeuwen, uitgave van de Hollandse Vereniging voor Genealogie "Ons Voorgeslacht", 2011, zie tabel blz.10.

Hun vader Gijsbert III van Amstel zou gehuwd zijn met een dochter van Albert van Kuyc, zoon van Hendrik II van Kuyc en Sophia van Renen.¹⁴⁸

oktober 1285:

Willem abt van Sint Truiden enerzijds en Willem van Wijtvliet en de gemeente van Babiloniënbroek anderzijds wijzen scheidslieden aan die uitspraak zullen doen in hun geschil over het patronaatsrecht van de kerk van Babiloniënbroek, vermeld Jan heer van Heusden.¹⁴⁹

Zegel Jan III van Heusden
oktober 1285
(CSN nr. 931)

Zegel Willem van Wijtvliet
oktober 1285
(niet in CSN)

(foto's RA Hasselt 2012)

¹⁴⁶ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.J.7.; met de 2 gave zegels van de oorkonder en zijn moedersbroer heer Herbaren van Haastrecht; met de 2 gedeeltelijke zegels van zijn verwanten heer Jan van Arckel en heer Johannes van Huseden; en met de 2 gave zegels van de verwant heer Theodericus van Oudhuseden en de dienaar Hugo Boeter (Botter van Arkel, vD.); van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 76; OBNB I.1 nr. 401.

¹⁴⁷ Dr. J.G. Kruisheer, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299, (OHZ) deel IV, 1278-1291, van Gorcum Assen 1997, nr. 2238.

¹⁴⁸ Coldewey, 1981, blz. 228-229. Th.A.A.M. van Amstel, de Heren van Amstel 1105-1378, Hilversum Verloren 1999, tabel op blz. 246.

¹⁴⁹ OHZ deel IV nr. 2239. RA Hasselt archief abdij van St. Truiden registnr. nr. 396 met zegel in groen was van Jan van Heusden en zegel in groen was van Willem van Wijtvliet.

Genealogie heren van Heusden

21 maart 1288:

Herman heer van Woerden omschrijft de voorwaarden waarop hij zijn geschillen met Jan elect van Utrecht en graaf Floris V bijlegt etc., onder de borgen Jan heer van Heusden en Arnout vander Sluse.¹⁵⁰

19 april 1288:

Graaf Floris V verklaart dat Jan heer van Heusden de bedijking van de Tiezelinswaard heeft ondernomen zonder daartoe rechtens verplicht te zijn.¹⁵¹

Hertog Jan van Brabant, reconstructie uitrusting
in de slag bij Woeringen 5 juni 1288

5 juni 1288:

Op deze dag vond de slag bij Woeringen plaats, waarbij een aantal leden van het geslacht van Heusden aanwezig waren.¹⁵² Onder het vaandel van Jan I van Kuyc vochten mee de troepen van Heusden en Arkel.¹⁵³

¹⁵⁰ OHZ deel IV nr. 2347. Zie notitie over borgen zijn verwant hiervoor.

¹⁵¹ OHZ deel IV nr. 2354.

¹⁵² Litt.: Worringen 1288, Historische Entscheidung im europäischen Nordwesten, Handbuch zur Wanderausstellung 1988/1989. Herausgegeben von Werner Schäfke, Kölnisches Stadtmuseum, Köln 1988. afb. Jan van Brabant blz. 169

¹⁵³ Coldewey 1981 blz. 64. Thijssen 2000 (4) blz. 50.

Genealogie heren van Heusden

In de rijmkroniek van Jan van Heelu vinden we hen nader beschreven:

Soe eerlike ende soe seere
Waegden sijt. Daer was die heere
van Hoesdinne met, ende her Jan
Van Hesbinne, een vromich man,
Ende vander Sluys her Arnout,
Een coene ridder ende een stout,
Ende van Hoesdiine her Diederic,
Ende andere riddere, daer ic,
Diere namen af gheswige,
Daer ghevielen te dien wighe.¹⁵⁴

Van Heelu vervolgt dat twee baanrotsen met name Jan van Arkel en Jan van Heusden in de problemen kwamen en dat de heer van Kuyc hen te hulp schoot :

Doe die heere van Kuc met stride
Overhant dus weder nam;
Maer eert alsoe verre quam
Dat hi die plaetse weder wan,
Was bleven gevaen her Jan
Van Hoesdinne, die stoute heere
Die hem weerde alsoe seere¹⁵⁵

31 mei 1290:

Jan heer van Heusden draagt zijn stad en vrijheid van Heusden op aan graaf Floris V en verklaart een en ander van hem als recht leen terug te hebben ontvangen.¹⁵⁶

N.B.: J. Hendriks is van mening dat het niet gaat om de stad en vrijheid van Heusden doch dat er staat: "port ende vriede van de port" en dat dit niet slaat op de stad en land van Heusden maar op stad en enige meters stadsvrijheid. Zie ook Avonds en Brokken, Heusden tussen Brabant en Holland etc. In de oorkonde van 1 februari 1296 wordt eveneens alleen gesproken over de stad Heusden aan graaf Floris V.¹⁵⁷

31 mei 1290:

Graaf Floris V verleent aan (Jan) heer van Heusden ten behoeve van de burgers van Heusden (binne der vrieden vander port van Huesdene) tolvrijdom voor hun eigen goederen door het gehele graafschap.¹⁵⁸

1-8 augustus 1291:

Graaf Floris V verklaart schuldig te zijn aan de heer van Heusden een bedrag groot tenminste 400 pond Leuvens en ten hoogste 100 pond meer, nog nader vast te stellen door de graaf van Kleef en heer Gerlach van Isenburg.¹⁵⁹

¹⁵⁴ van Heelu, vers 2885-2894 op blz. 109-110.

¹⁵⁵ van Heelu, vers 8231-8235 en 8244-8250.

¹⁵⁶ OHZ deel IV nr. 2480.

¹⁵⁷ J. Hendriks, 1985, blz. 14-23.

¹⁵⁸ OHZ deel IV nr. 2481.

¹⁵⁹ Dr. E.C. Dijkhof met medewerking van dr. J.G. Kruisheer, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299, (OHZ), deel V 1291 tot 1299, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Den Haag, Koninklijke van Gorcum, 2005, nr. 2628.

29 april 1293:

Jan heer van Heusden belooft de abt van het klooster Sint-Truiden niet te storen in een kwestie betreffende een stuk land gelegen in Aalburg.¹⁶⁰

Zegel Jan III van Heusden 29-4-1293 (foto RA Hasselt 2012)
(Randschrift: +S'. IOHIN DOMINI DE HEVSEDAIN, in witte was, wapen een wiel met 6 spaken)

7 mei 1293:

Graaf Floris V belooft Jan II bisschop van Utrecht dat de kooplieden uit het bisdom in het graafschap vrede en vrijgeleide genieten; dat hij de bisschop hulp verleent tegen iedereen uitgezonderd Jan I hertog van Brabant en Dirk VII graaf van Kleef etc. Onder de borgen van de bisschop Jan van Heusden.¹⁶¹

ca. 1292-1293:

Schout, schepenen en gemeente van Leiden delen aan Jan, heer van Heusden, ridder, de toltarieven mede die hun burgers te Heusden verschuldigd zijn en verzoekt hem deze te handhaven.¹⁶²

3 juli 1294:

Dirk heer van Moers oorkondt dat de Burcht en stad Moers met alle heerlijkheidsrechten in de omliggende plaatsen met uitzondering van Budberg en Krefeld aan de graaf Dirk van Kleef leenroerig zijn. Getuigen zijn o.a. Jan heer van Heusden, Jan van Heesbeen en Arnold van der Sluis.¹⁶³

6 augustus 1294:

Dirk, graaf van Kleef, belooft aan Jan, heer van Heusden, en zijn echtgenote dat hij het land van Heusden zal geven aan Sophie, hun dochter, echtgenote van Willem, heer van Horn, indien zij geen mannelijke erfgenaam hebben.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Oorspr. Ch.Piot cartulaire de l'abbaye de Saint-Trond nr. 309, regest 427, met aanhangend zegel van Jan van Heusden.

¹⁶¹ OHZ deel V nr. 2795.

¹⁶² OHZ deel V nr. 2847. Van Synghel, DONB nr. 1292.12.31 (na 1291.00.00).

¹⁶³ Kleve-Mark Urkunden nr. 85.

¹⁶⁴ Van Synghel, DONB nr. 1294.08.06. Verkooren 1961 blz. 188.

17 september 1294:

Ricout van Heeswijk, ridder, laat de beslechting van zijn geschillen met de heer van Heusden (Jan III) over aan Jan van Heesbeen, Arnold Drossaet en Godevaart Boveri.¹⁶⁵

2 juli 1295:

Jan heer van Heusden, ridder, verklaart dat hij abt en convent van Middelburg 300 pond Leuvens schuldig is, te betalen op Kerstavond over een jaar, met de bepaling dat mocht hij zijn verplichtingen niet nakomen, in Dordrecht in leistung zal gaan.¹⁶⁶

1 februari 1296:

Jan heer van Heusden verklaart dat hij, ook al heeft hij de stad Heusden onder zware druk aan graaf Floris V opgedragen om haar van hem in leen terug te ontvangen, de stad en het land van Heusden vanaf het Oude Maasje tot aan het Land van Altena net als zijn voorvaderen rechtens en vanouds van de graaf van Kleef heeft gehouden en nog houdt.¹⁶⁷

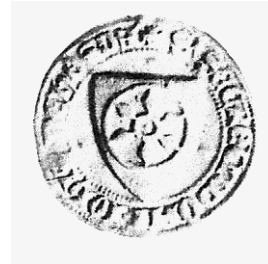
In 1296 gaat Willem Berthout, bisschop van Utrecht, broer van Floris Berthout, een grote lening aan bij Lambert de Vries en gaf hiervoor als borgen niet alleen enkele Stichtse geestelijken en edelen op, maar ook zijn broer Floris en zijn verwanten Hendrik Bebbeke en Jan (III) van Heusden.¹⁶⁸

Ruiterszegel Jan III van Heusden 6-8-1298

Randschrift:-----HANNI-----

(In gele was, ridder in volle wapenrusting, beiden wapens wiel met zes spaken)¹⁶⁹

tegenzegel Jan III van Heusden

Randschrift: +S' SECRETI DNI IONIS DE HOSDE

22 oktober 1298:

Jan heer van Heusden e.a. treden op in een oorkonde van Dirk Luf van Kleef heer van Hülchrath en Tomberg met de verkoop van Hülchrath aan zijn broer graaf Dirk van Kleef.¹⁷⁰

¹⁶⁵ OBNB !.2 nr. 511.

¹⁶⁶ OHZ deel V nr. 3007.

¹⁶⁷ OHZ deel V nr. 3090.

¹⁶⁸ Croenen 2003, blz. 261 in noot: Gysseling, Corpus, dl. 4, p. 2189, nr. 1427.

¹⁶⁹ CSN nrs. 934 en 935

¹⁷⁰ Kleve-Mark Urkunden nr. 95.

17 oktober 1299:

Jan van Avesnes graaf van Henegouwen, graaf Jan I en magistraten en gemeenten van Dordrecht, Middelburg, Zierikzee, Leiden, Delft, Haarlem, Alkmaar en Geertruidenberg verklaren zich nooit te zullen verzoenen met de schuldigen aan de dood van graaf Floris V, te weten Jan heer van Kuik, Jan heer van Heusden, Gijsbert gezegd heer van Amstel, Herman gezegd heer van Woerden en Gerard van Velzen en hun nakomelingen, zich op hen te zullen wreken en te zullen tegengaan dat anderen zich met hen verzoenen.¹⁷¹

1 januari 1303:

Makarius van Den Bosch, kanunnik te Luik, Hendrick van Rijkel, prior van het klooster van Sint-Truiden, en Hesselinis van Drongelen "famulus" van de heer van Heusden, spreken een arbitrair vonnis uit betreffende de geschillen die bestaan tussen Adam, abt van Sint-Truiden en de heer van Heusden over het patronaatsrecht van Genderen.¹⁷²

Zegel Jan III van Heusden 1-1-1303
(foto RA Hasselt 2012)

12 november 1301:

Jan (II) hertog van Lotharingen en Brabant heer van Mechelen als partij, zoals hij de rechten had verkregen van de bisschop van Luik die deze bezat op deze stad, en Jan Berthout, als partij, eveneens heer van Mechelen, sluiten een overeenkomst hoe zij participeren in de hoge en lage jurisdictie, de rechten etc., als getuige voor de beide co-heren van Mechelen o.a. Jan van Berlaer en Jan heer van Heusden.¹⁷³

31 december 1301:

Graaf Dirk van Kleef draagt aan Dirk Korteluf de Hof Malden op in leen, medezegelaar o.a. Jan van Heusden.¹⁷⁴

1 juni 1304:

Jan Berthout, heer van Berlaar, ridder, en zijn....beloven de heer van Heusden (Jan III), Jan, zijn neef, en Hendrik van Borch schadeloos te houden met betrekking tot de overeenkomst die te Berne

¹⁷¹ OHZ deel V nrs. 3520 en 3521.

¹⁷² Oorspr. Ch. Piot cartulaire nr. 324. Met het beschadigde ruiterzegel van Jan III van Heusden.

¹⁷³ Oorspr. Verkooren 1910 nr. 186. Met het ruiterzegel en contra zegel van Jan III van Heusden.

¹⁷⁴ Kleve-Mark Urkunden nr. 112.

gesloten werd tussen Jan voornoemd en heer Diederik van Herlaar.¹⁷⁵

N.B. Jan Berthout noemt hier Jan III van Heusden zijn neef, Jan's moeder zou een dochter zijn van Gillis Berthout.¹⁷⁶

27 februari 1305:

Jan, heer van Heusden, ridder, belooft dat hij het erfgoed, overgedragen door vrouwe Jutta, echtgenote van Jan Brustijn, aan haar zoon Brustijn en diens vader Jan, zoals vastgelegd in een oorkonde van de schepenen van Heusden, zal vrijwaren van aanspraken.¹⁷⁷

Zegel Jan III van Heusden 27-2-1305 (vergroot)
(zegel in bruine was, ridder in volle wapenuitrusting, wapen wiel met 6 spaken)
(foto N.L. van Dinther 2012)

10 februari 1306:

Schepenen, gezworenen en poorters van 's-Hertogenbosch dragen de beslechting van hun geschillen met (Jan III) heer van Heusden op aan Jan II hertog van Brabant, en Jan, heer van Cuyk, als scheidslieden.¹⁷⁸

¹⁷⁵ OBNB !.2 nr. 669.

¹⁷⁶ Croenen 2003 blz. 41, 168-169, 261,293,324. Hier worden verwantschappen Berthout-van Heusden aangegeven.

¹⁷⁷ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.L.12. Met beschadigd ruiterzegel van Jan van Heusden met tegenzegel. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr 115, met datum 29-2-1304. Van Synghel, DONB nr. 1305.02.27.

¹⁷⁸ OBNB !.2 nr. 699. Verkooren 1961 blz. 214.

16 april 1306:

Jan II, hertog van Brabant, neemt de abdij van Berne in bescherming en maant Gerard, heer van Horn en Altena, Jan, heer van Heusden, Albert, heer van Herpen, ridder, en Willem, heer van Cranendonck, ridder, ervoor te zorgen dat niemand de abdij kwaad berokkent. Indien dit toch gebeurt, gelast hij de schout van 's-Hertogenbosch en de overige rechtsdienaars in de Meierij om de abdij bescherming te verlenen.¹⁷⁹

16 juni 1307:

Gerlach van 's-Hertogenbosch belooft de heer van Heusden (Jan III) schadeloos te houden voor de verplichtingen die deze op zich genomen heeft met betrekking tot een som van 300 pond 's jaars.¹⁸⁰

Hij trouwt tussen 22 oktober 1273 en 18 maart 1277 (1) met **Adelissa van Kattendijk**.

Van hen zijn drie kinderen bekend:

1 Sophia van Heusden.

Zij was gehuwd (1) met **Willem van Horne**, zoon van **Willem van Horne** en **Agnes**.

Zij was gehuwd (2) met **Jan van Saffenberg**.

2 Jan IV van Heusden is overleden voor 13 januari 1317.

3 februari 1309:

De heer van Herlaar belooft Jan (IV) heer van Heusden, schadeloos te houden voor de verplichtingen die hij tegenover de lombard Jan van Halen op zich heeft genomen.¹⁸¹

10 januari 1311:

Huwelijks overeenkomst tussen Sophie, dochter van Floris Berthout heer van Mechelen en Mathilde van de Mark en Reinald zoon van Reinald I graaf van Gelre en Margaretha van Vlaanderen, onder getuigen voor Reinald I en zijn zonen o.a. Jan (IV) heer van Heusden.¹⁸²

27 september 1312:

Jan II, hertog van Brabant, geeft de inwoners van Brabant waarborgen op het stuk van bedehoffing, rechtspraak en het handhaven van de vrijheden der steden etc. Onder de medezegelaars Jan van Heusden. zgn. charter van Kortenbergh.¹⁸³

Hij trouwt in 1308 met **Margaretha van Kuyc**, dochter van **Hendrik van Kuyc** en **Aelis (Aleydis) van Diest**.

Margaretha van Kuyc wordt de echtgenote genoemd van Jan IV van Heusden.¹⁸⁴

3 Aleid van Heusden.

Op 6 november 1341 wordt Aleydis van Heusden de moeder genoemd van Wiilem de Busco, heer van Erp.¹⁸⁵

¹⁷⁹ oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.M.1a. Met het zwaar beschadigd ruiterszegel van hertog Jan II met tegenszegel. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 122. Van Synghele, DONB nr. 1306.04.16.

¹⁸⁰ OBNB !.2 nr. 746.

¹⁸¹ OBNB !.2 nr. 773.

¹⁸² Verkooren 1910 nr. 231. Zie ook Croenen 2003 blz. 261.

¹⁸³ OBNB !.2 nr. 883. Verkooren 1961 blz. 235-236.

¹⁸⁴ Coldewey 1981 blz. 232.

¹⁸⁵ Mr. J.A.M. Hoecx, archief van het klooster der Rijke Claren te 's-Hertogenbosch 1335-1668, registnr. 11.

Zij was gehuwd met **Gerlach van den Bosch**, zoon van **Wouter van den Bosch**. Gerlach, ridder.

Hij wordt vermeld op 16 juni 1307 in een schadeloosstelling voor Jan III van Heusden. Zie bij Jan III van Heusden.

Op 3 september 1335 wordt Geerlacus de Busco, ridder, de vader genoemd van Willem de Busco, ridder.¹⁸⁶

Hij trouwt voor 1304 (2) met **Ermgard van Cranendonck**, dochter van **Willem I van Cranendonck**.

Zij was weduwe van Ludolf van Wickrath.

Van hen is een kind bekend:

4 **Jan V van Heusden**, heer van Heusden, knape, is overleden na 2 februari 1330.

13 januari 1317:

Diederik (IX), graaf van Cleve, oorkondt, dat hij aan Gheraert, heer van Hoerne, en aan Jan van den Elshout, ten behoeve van Jan, kind van de heer van Hoesdin, in leen gegeven heeft Huesdin, de tol en heerschappij van Huesdin en het goed, dat gelegen is aan gene zijde van de Oude Maas, zoals de heer van Huesdin dat alles van zijn voorouders in leen had.¹⁸⁷

13 januari 1317:

Dyederik (IX), graaf van Cleve, oorkondt, dat hij met toestemming van zijn vrouw Margriet en zijn broer aan heer Gheraert, heer van Hoerne, Altena, Perweys en Harlaer, en aan Jan van den Elshout, ten behoeve van Jan, zoon van de heer van Huesden en van de zuster van de heer van Cranendonck, tegen de betaling van 6000 pond in leen gegeven heeft: Huesdain, de heerschappij erover, de tol ervan en het goed, gelegen aan gene zijde van de Oude Mase, zoals de heer Van Hoesden en zijn zoon Jan (=Jan IV) dat alles van hem en zijn voorouders in leen hadden.¹⁸⁸

20 januari 1317 (15 januari 1316):

Jan van den Elshout treedt op als momboir in het Land van Heusden.¹⁸⁹

25 september 1319:

Gerard graaf van Gulik als scheidsrechter in een geschil tussen Jan (III) hertog van Lotharingen, Brabant en Limburg en Willem I graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland heer van Friesland betreffende de stad Heusden verklaart dat deze stad als (achter)leen van de hertog van Brabant verheven wordt zoals deze door Dirk graaf van Kleef gehouden wordt en dat Jan, minderjarig zoon van wijlen Jan in zijn leven heer van Heusden dit als rechtleen hield, hij wordt vertegenwoordigd door zijn momboir Jan van Elshout.¹⁹⁰

13 oktober 1321/ 12 januari 1322.

¹⁸⁶ Hoecx registnr. 8.

¹⁸⁷ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.N.20a. Het aanhangend en doorstoken zegel van de graaf van Kleef is afgevallen. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 164.

¹⁸⁸ Oorspr. NA 's-Gravenhage, Vilvoordse charters nr. 7.2. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 165.

¹⁸⁹ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.N.28. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 157. Van Bavel dateert deze oorkonde op 5 januari 1316 en vermeldt in een nota dat dr. H. Brokken deze dateert op 20 januari 1317, gezien de voorgaande oorkonden van 13 januari 1317 lijkt mij 1317 juist. (vD.)

¹⁹⁰ A. Verkooren, inventaire des Chartes et Cartulaires des Duchés de Brabant et de Limbourg et des Pays D' outre-Meuse, Ile partie, cartulaires, Tome II (1312-1383), Bruxelles 1962, blz. 15, noot. Avonds en Brokken 1975, blz. 52-54.

Genealogie heren van Heusden

Floris Berthout, heer van Mechelen, Gerard heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, Jan heer Van Arkel en Rogier Leefdaal, ridders, doen uitspraak in de kwestie in de oorlog om Heusden t.b.v. Jan (V) van Heusden en Jan van den Elshout.¹⁹¹

21 januari 1322:

Jan van Heusden vermeld in een conflict met Jan van Drongen over diens leen. Zie bij Jan van Drongelen.

5 augustus 1323:

Jan, heer van Megen en van Heeswijk geeft de geboren lieden van Heeswijk de gemeint aldaar. etc. Medezegelaars zijn Jan, heer van Heusden en Ghered van Megen.¹⁹²

10 augustus 1325:

Jan (V), heer van Huesdene, knape, oorkondt, dat hij de afspraken bevestigt, gesloten door Jan Brusten en zijn vrouw VerJutte enerzijds en de abten en het convent van Berne anderzijds betreffende huizen, erven, lijfrenten of schenkingen, vanaf de tijd, dat wijlen Jan van den Elshout voogd van de heerlijkheid (van Heusden) was geworden.¹⁹³

15 mei 1325:

Jan, heer van Megen, neef van de leenheer Jan, heer van Heusden beleent met 20 morgen land, genaamd de weide van Luttelherpt.¹⁹⁴

6 oktober 1325:

Jan heer van Heusden, knape, belooft het kasteel van Heusden aan Jan III hertog van Brabant op zijn verzoek binnen 8 dagen aan hem te overleveren.¹⁹⁵

Tussen 4 juli 1325 en 24 juni 1330 wordt o.a. Dirck van Dynther genoemd in schuldbrieven van Jan V van Heusden aan de lombarden van 's-Hertogenbosch, zoals bv op 25 december 1326 wanneer o.a. Dirck van Dynther door Johan, heer van Heusden, en Jan. heer van Megen schadeloos gehouden wordt van 200 pond, verschuldigd aan de lombard te Den Bosch. Aan deze oorkonde hangt het zegel van Jan V van Heusden.¹⁹⁶

N.B.: Dirck van Dinther was in 1e echt getrouwd met [Catharina] dochter van Walraven van Benthem en Agnes Dircksdtr. van Heeswijk en door dit huwelijk verwant met de Van Heusdens. Dirck van Dinther's dochter Johanna is gehuwd met Lodewijk II van Berlaer, heer van Helmond en Keerbergen. De van Berlaers zijn verwant aan de Van Heusdens.

¹⁹¹ Verkooren 1962 blz. 17-18; 1962 blz. 19 dd. 7-12-1321, , blz. 20 dd. 20-1-1322. Avonds en Brokken 1975 blz. 56-57.

¹⁹² van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 173.

¹⁹³ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.0.5. Met restant van het aanhangend en doorstoken zegel van de heer van Heusden. van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 176.

¹⁹⁴ Kort Ienen Heusden, nr. 85 blz. 383.

¹⁹⁵ Verkooren 1962 blz. 24. Avonds en Brokken 1975 blz. 64-65.

¹⁹⁶ NA 's-Gravenhage, RA Zuid-Holland, handschriften inv. nr. 375.26. Vriendelijke mededeling dr. J.C. Kort met zijn schrijven van 9 december 1987. Zie ook N.L. van Dinther, Van Dinther Brabantse geslachten, middeleeuwen 1100-1500, Hoogvliet, 2006 blz. 53.

Zegel Jan V van Heusden, knape, 25-12-1326
(Randschrift: +S(IGILLUM) IOHAN[N]I DOMINI DE HOESDEN, wapen wiel met zes spaken)
(foto H.J.J. Vermeulen, Ons Voorgeslacht, 2003, blz.298)

22 januari 1330:

Jan, heer van Heusden, knaap, heeft zijn eigen (een huis te Dussen met heerlijkheden, tijs, tienden en land) , dat hij van niemand houdt, in leen gegeven aan een ongenoemde, vidimus van Willem van Zonne, deken van Geertruidenberg, 28-9-1337.¹⁹⁷

Op 2 februari 1330 treedt Jan V van Heusden voor het laatst op samen met Willem van Duivenvoorde, als getuige bij het verdrag tussen Willem IV van Hoorne en Jan van Arkel.¹⁹⁸

Voor de verder gegevens en ontwikkelingen rondom Jan V van Heusden verwijs ik graag korthedshalve naar het artikel van H.J.J. Vermeulen: De kinderen van Jan III, heer van Arkel (1297-1324) en Kunigonda van Virneburg (1344-1328 in Ons Voorgeslacht, november 2003 no: 553 blz. 277-308; in het bijzonder de blz. 128-287, zegel Jan V op blz. 298 en tabel op blz. 299. zie ook voor de verdere ontwikkelingen P. Avonds en H.M. Brokken, Heusden tussen Brabant en Holland (1317-1357), analyse van een grensconflict in Varia Historica Brabantica IV, 1975, blz. 1-95.

Hij was gehuwd met **Kunigonda van Arkel**, dochter van **Jan III van Arkel** en **Kunigonda van Virneburg**.

VI-B **Jan van Drongelen**, zoon van **Jan II van Heusden (V-A)** en **Aleid van Wittgenstein (van Arberg)**.

24 juni 1303:

Jan van Drongelen, ridder, beleend door gravin Aleid van Wittgenstein, vrouwe van Heusden, zijn moeder, met zijn goed, het lage gerecht van Drongelen.¹⁹⁹

Hij was gehuwd met **Elisabeth**.

Van hen zijn twee kinderen bekend:

¹⁹⁷ Kort, lenen van Heusden nr. 53 blz. 359.

¹⁹⁸ Avonds en Brokken 1975 blz. 357.

¹⁹⁹ Kort lenen van de hofstede Heusden ,Ons Voorgeslacht 1997 no.. 483, blz. 357.

1 Jan van Drongelen.

21 januari 1322:

In een geschil tussen Jan van Drongelen en Jan van Heusden over het hoge gerecht van de ambachten (=Drongelen), die de eerste heeft, en dat leenroerig is aan de hertog van Brabant, bepalen Floris Berthout, heer van Mechelen, Gerard heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, Jan, heer van Arkel, en Rogier van Leefdaal, ridders, dat Jan van Drongelen het hoge gerecht, dat hij verkreeg van de heer van Saffenberg, zal afstaan en dat Jan van Heusden hem zal belenen met 50 pond tournoois jaarlijks.²⁰⁰

2 Robert van Drongelen.

VI-C Arnold van Heusden, zoon van Jan II van Heusden (V-A) en NNdtr. Gillis Berthout.

23 april 1271:

Samen met zijn broer Jan vermeld met zijn vader Jan II van Heusden. -zie verder bij Jan II van Heusden.

Op 5 juni 1288 nam hij samen met Jan III van Heusden, Jan van Heesbeen, Arnoud van der Sluis en Dirck van Heusden deel aan de slag bij Woeringen. Jan van Heelu deelt mee hoe hij een stukje van zijn neus verspeelde in de strijd:

Dies heeren broeder van Hoesdinne,
Arnout hiet hi, ende was clerc;
Maer ridderlike was sijn werc.
Van groote persse ende meswinde
Leet hi; daer bleef oec een inde
Van sinen nase, dathi vercochte
Eerlijke, daer hi den strijt sochte.²⁰¹

Van hem en een onbekende vrouw is een kind bekend:

1 Jan van den Elshout is overleden in 1323.

Op 13 januari 1317 treedt Jan van den Elshout op t.b.v. Jan (V), kind van de heer van Heusden. Zie bij Jan V van Heusden.

Op 20 januari 1317 treedt Jan van den Elshout op als momboir in het Land van Heusden. Zie bij Jan V van Heusden.

25 oktober 1321:

Johannes dictus van den Elshout, filius quondam domini Arnoldi de Hoesdin, militis pie recordationis.... Hij is dus een zoon van wijlen Arnold van Heusden de broer van Jan III van Heusden.²⁰²

Hij overleed in 1323 zoals blijkt uit een oorkonde van 4 januari 1341 waarin hertog Jan III van Brabant vidimus geeft van de oorkonden van resp. 9,21 en 28 oktober 1323, inhoudende

²⁰⁰ F. van Mieris, Charterboek II blz. 273-274 en blz. 261. Kort lenen hofstede Heusden blz. 357-358

²⁰¹ van Heelu vers 5100-5106 op blz. 191.

²⁰² NA 's-Gravenhage, Charters-Suys: Heusden, doos 26; litt.: Avonds en Brokken 1975 blz. 36.

overeenkomsten tussen Elizabeth, weduwe van Jan van den Elshout, en Jan V van Heusden betreffende een verdeling en afstand van goederen te Elshout, Engelen en Vlijmen.²⁰³

Hij was gehuwd met **Elisabeth van Diest**.

Zij blijkt gehuwd te zijn met Jan van den Elshout.²⁰⁴

VI-D **Wouter van Heusden** ook genaamd Wouter van der Weiden, zoon van **Jan II van Heusden (V-A)** en **NNdtr. Gillis Berthout**.

1305:

Wouter van der Weiden koopt voor een bedrag van 1200 pond zwarte tourn. een weide bij Elshout onder Oudheusden van zijn broer, heer Jan III van Heusden.²⁰⁵

23 november 1316:

Schepenen van Huesdene oorkonden, dat Walterus van der Weiden, broeder van wijlen de heer van Huesdene (Jan III), ter ere gods heeft geschonken aan heer Balduines, kapelaan van Barwijn, als mislezer in de kapel van Elshoute, en aan zijn opvolgers een cijns van 5 pond uit een stuk land bij de Steghe, op voorwaarde dat deze cijns naar oordeel van Walterus kan gevestigd worden op een ander stuk land; en dat behalve de 3 schepenen, 3 geestelijken hebben bezegeld.²⁰⁶

Van hem en een onbekende vrouw zijn twee kinderen bekend:

1 **Jan van der Weiden**.

2 **Bernard van der Weiden**.

²⁰³ Avonds en Brokken 1975 blz. 37, met verwijzing naar ARA Brussel, Charters van Zoutleeuw nr. 36.

²⁰⁴ Avonds en Brokken 1975 blz. 37, met verwijzing naar NA 's-Gravenhage LRK inv. nr. 418, fol. 86vo, nr. 125.

²⁰⁵ NA 's-Gravenhage LRK inv. nr. 318, fol. 78 nr. 31, Avonds en Brokken 1975 blz. 36.

²⁰⁶ Oorspr. archief abdij van Berne inv. nr. II.N.17, van Bavel 1984 (1134-1400) registnr. 163.

VI-E **Arnold van der Sluis**, zoon van **Hendrick van Heusden (V-C)** en **NN**, ridder, is overleden op 28 november 1296, zijn graftombe is bewaard gebleven. In het necrologium Bernense wordt hij herdacht op 28 november en op 26 augustus staat vermeld:: Arnoldi de Slusa militis qui dedit nobis talentum annuatim ad pitantiam, direct gevolgd door een Aleydis, zij is mogelijk identiek met zijn eerste echtgenote Aleydis van Roistelle.²⁰⁷

Graftombe Arnold van der Sluis

20 juli 1283 genoemd als voogd van Machteld echtgenote van Dirk van Heusden , zijn oom. -zie verder bij Dirk van Heusden.

Op 21 maart 1288 wordt hij samen met Jan III van Heusden genoemd als een van de borgen van Herman heer van Woerden.²⁰⁸

Op 5 juni 1288 neemt Arnold van der Sluis deel aan de slag bij Woeringen en wordt daar samen met Jan van Heusden, Dirk van Heusden en Jan van Heesbeen genoemd. Bij de gevangenneming van Jan van Heusden die dreigde :

Want daer waren bi bleven,
Vromighe ridderen, sinen neven,
Dese hilden met ghewout,
Van der Slues her Arnout,
Dire vroemster ridder een
Vanden conroete, dat wale sceen
Aen groete dade, die hi dede;
Maer daer was sijn neve mede
Her Diederic van Hoesdinne,.....²⁰⁹

²⁰⁷ van der Velden 1986 blz. 92 en 68.

²⁰⁸ OHZ deel Iv nr. 2347.

²⁰⁹ van Heelu vers 8261-8269 op blz. 302.

Op 3 juli 1294 is Arnold van der Sluis getuige in oorkonde van Dirk van Moers, samen met Jan heer van Heusden en Jan van Heesbeen.- zie bij Jan III van Heusden.

Hij was gehuwd (1) met **Aleydis van Roistelle** ook genaamd Aleydis van Rixtel, dochter van **Gerardus (van Rode)**.

Volgens Hans Vogels zou zij een dochter kunnen zijn van Gerardus (van Rode) heer van Rixtel in 1246,1256 en een broer van Gooswijn van Rode en van Roelof van Rode.²¹⁰

Hij was gehuwd (2) met **Agnes van der Leck**, dochter van **Hendrik van der Leck** en **Jutta van Borsele**.

Van hen zijn zes kinderen bekend:

1 **Johanna van der Sluis**, non.

Vermeld 1310,1330.²¹¹

2 **Jutta van der Sluis** is overleden in 1331.

Vermeld 1310.

Zij was gehuwd met **Wolter Heer van Keppel**.

3 **Elisabeth van der Sluis**.

Vermeld 1310

Zij was gehuwd met **Rudolf Cocq van Weerdenburg**.

4 **Agnes van der Sluis** is overleden na 1321.

Vermeld 1307

Zij was gehuwd met **Witte van Haemstede**.

5 **Beatrix van der Sluis**.

Zij was gehuwd met **Jan van der Dussen**.

6 **Arnoldina van der Sluis**.

Vermeld 1310

²¹⁰ Kwartieren Greidanus-Jaeger II, blz. 1175.

²¹¹ Alle vermeldingen van haar en zusters bij Coldewey 1967, kolom 361-378.

VI-F **Dirk III van Heeswijk**, zoon van **Dirck II van Heeswijk (V-D)** en **NNdtr.. van Heusden**.

vermeld 1267-1284

Hij was gehuwd met **NNdtr. Rutger van Herpen**.

Van hen is een kind bekend:

- 1 **Agnes van Heeswijk**, erfdochter van Heeswijk.
Zij was gehuwd met **Walraven van Benthem**.

Vermeld 1284-1313

VI-G **Ricout I van Heeswijk**, zoon van **Dirck II van Heeswijk (V-D)** en **NNdtr. van Heusden**, is overleden voor 1284.

vermeld 1267-1270

Van hem en een onbekende vrouw is een kind bekend:

- 1 **Ricout II van Heeswijk**,

VI-H **Dirk van Brederode**, zoon van **Willem van Brederode (V-G)** en **Hildegonde van Voorne**, heer van Brederode, ridder baljuw van Kennemerland.
Hij was gehuwd met **Maria Hendriksdr. van der Lecke**.

Van hen is een kind bekend:

- 1 **Jutte (Justina) van Brederode**.

Zij stierf 6 juni 1346, huwde (dispensatie 3 maart 1314) Jan Persijn de jonge, heer van Waterland, ridder, overleed 20 december 1353.²¹²

²¹² Dek 1959 blz. 107-110.

Index

Aalburg, van
Peter II-C.6.

Arkel, van
Jan III VI-A.4; Kunigonda VI-A.4.

Benthem, van
Walraven VI-F.1.

Berghe, van den
Herbaren V-F.

Berthout
NNdtr. Gillis V-A.

Borsele, van
Jutta VI-E.

Bosch, van den
Gerlach VI-A.3; Wouter VI-A.3.

Brederode, van
Dirk IV-B.3, VI-H; Floris IV-B.2; Jutte (Justina) VI-H.1; Willem V-G.

Cranendonck, van
Ermgard VI-A; Willem I VI-A.

Cysoing, van
Dtr. Jan Heer V-G.

Diepenbeek, van
Lodewijk III.5.

Diest, van
Aelis (Aleydis) VI-A.2; Elisabeth VI-C.1.

Doveren, van
van Doveren V-C.

Drongelen, van
Jan VI-B, VI-B.1; Robert VI-B.2; van Drongelen II-A.2.

Drossaard
Dirck IV-B.

Dussen, van der
Jan VI-E.5.

Elshout, van den
Jan VI-C.1.

Haemstede, van
Witte VI-E.4.

Heesbeen, van
van Heesbeen V-B, V-B.1.

Heeswijk, van
Agnes VI-F.1; Dirck II V-D; Dirk I V-D; Dirk III VI-F; Ricout I VI-G; Ricout II VII

Heinsberg, van
Aleidis IV-A; Mechteld IV-A.

Herpen, van
NNdtr. Rutger VI-F.

Heusden, van
Aleid VI-A.3; Alveradis IV-B; Arnold I II-A; Arnold II IV-A; Arnold II-A.3, VI-C; Dirck IV-A.3;
Hendrick V-C; Herman I; Jan I III; Jan II V-A; Jan III VI-A; Jan IV VI-A.2; Jan V VI-A.4; Jan III.2,

Genealogie heren van Heusden

V-B.1; Justine III.5; Jutta V-C.2; NNdtr. IV-C, V-E, V-F; NNdtr.. V-D; Robert II-A.2, V-B; Sophia VI-A.1; Willem IV-A.5; Wouter VI-D.

Horne, van
Willem VI-A.1.

Kattendijk, van
Adelissa VI-A.

Keppel, van
Wolter Heer VI-E.2.

Kleef, van
Arnold IV-A.

Kuyc, van
Aleydis III; Hendrik II III; Hendrik VI-A.2; Margaretha VI-A.2.

Leck, van der
Agnes VI-E; Hendrik VI-E.

Lecke, van der
Maria Hendriksdr. VI-H.

Liesveld, van
Arnold V-F.2; Constantijn V-F.1.

Megen, van
Jan I V-E.1; Willem II V-E.

Merbeke, de
Aleidis dochter Johannes V-B

Ochten, van
NNdtr. Ricout V-D.

Oudheusden, van
van Oudheusden IV-A.3.

Persijn
Claes IV-C; Jan IV-C.2.

Renen, van
Sophia III.

Rode)
Gerardus (van VI-E.

Saffenberg, van
Jan VI-A.1.

Sluis, van der
Agnes VI-E.4; Arnold VI-E; Arnoldina VI-E.6; Beatrix VI-E.5; Elisabeth VI-E.3; Johanna VI-E.1;
Jutta VI-E.2.

Spierinck
Wouter II-C.5.

Virneburg, van
Kunigonda VI-A.4.

Voorne, van
Hendrik V-G; Hildegonde V-G.

Wachtendonk, van
Arnold V-C.2.

Genealogie heren van Heusden

Weerdenburg, van

Rudolf Cocq VI-E.3.

Weiden, van der

Bernard VI-D.2; Jan VI-D.1; Wouter VI-D.

Wijffliet, van

Jan V-H.1; Symon IV-C; Willem V-H.

Wittgenstein (van Arberg), van

Aleid V-A.

zonder achternaam

Agnes VI-A.1; Aleydis van Rixtel VI-E; Aleydis van Roistelle VI-E; Dirck II-C.3; Dochter(s) II-C; Elisabeth VI-B; Emond II-C.4; Gijselbert II-B.2; Justine II-A; Machteld IV-A.3; NN V-C; Thomas II-C.1; Willem II-C.2; Wouter II-B.1; Zoon(s) II-B.